Газета Верховної Ради України

Голос України

№ 193 (2440) ▪ Субота, 21 жовтня 2000 року ▪ Ціна договірна

150 підприємств легкої промисловості експонують свою продукцію в Українському домі столиці.

(Репортаж читайте на 3-й стор.).

Фото Анастасії СІРОТКІНОЇ.

▪ 1665 р. Гетьман Лівобережної України Іван Брюховецький підписав Московські статті, які істотно обмежили автономію козацької держави.

▪ 1910 р. Народилась українська актриса Поліна Куманченко.

▪ 1964 р. Не стало Григорія Верьовки, організатора і багаторічного керівника Українського народного хору.

▪ 1983 р. Помер відомий нафтохімік, академік Віктор Гутиря.

21 жовтня

Парламентська хроніка

Щоденники замість прямої трансляції

Ранкове і денне засідання 20 жовтня

Ранок у парламенті розпочався з мікроскандалу: мав скласти присягу народний депутат Віталій Кубов, нещодавно обраний по загальнодержавному виборчому округу від ПСПУ замість померлого депутата Івана Куньова. ЦВК визнала В. Кубова обраним і зареєстрованим. Однак лідери прогресивних соціалістів Н. Вітренко і В. Марченко стали бурхливо заперечувати проти складання присяги депутатом, бо В. Кубова на з'їзді ПСПУ одностайно виключено з прогресивно-соціалістичних лав. Голова Верховної Ради Іван Плющ зняв це питання і доручив регламентному комітетові розібратися у всіх обставинах.

Депутати обговорили проект змін до постанови ВР про порядок висвітлення роботи 6-ї сесії парламенту третього скликання. Комітет з питань свободи слова та інформації, пропонує замість прямої трансляції пленарних засідань проводити на Першому каналі Національного радіо у вівторок і четвер підсумкові інформаційні програми, а на телеканалі УТ-2 — щосуботню 45-хвилинну програму.

(Закінчення на 2-й стор.).

Зацікавленість є. Потрібний час

Голова правління компанії «Електрісіті де Франс» Франсуа Руссілі підтвердив зацікавленість його компанії узяти участь у приватизації українських обленерго. Про це повідомила агентству «Інтерфакс-Україна» прес-секретар українського прем'єра Наталя Зарудна. Коментуючи підсумки презентації умов проведення конкурсу з продажу 7 українських обласних енергопостачальних компаній, яка відбулася в Парижі за участі Віктора Ющенка, Н. Зарудна зазначила, що вона пройшла, «безумовно, успішно», а керівництво французької компанії попросило дати додатковий час для вивчення умов проведення приватизації.

Учора презентація відбулася і в Лондоні. В ній брало участь керівництво енергетичної компанії «АЕС Сілк Роуд».

Острів прянощів і золота

Розмова головного редактора «Голосу України» Сергія Правденка з віце-президентом Національної асамблеї Республіки Мадагаскар Жаном-Еженом Вонінахітсі та головою Комітету ВР України у закордонних справах Ігорем Осташем на 2-й стор.

Народний капіталізм

— Нас бояться тому, — каже генеральний директор Маріупольського металургійного комбінату імені Ілліча Володимир Бойко, — що ми показуємо, яка у нас багата країна і як потрібно працювати. Саме тому колектив хоче приватизувати підприємство і працювати на себе, на місто, на Україну. І щоб ніхто цьому не заважав.

Прагнення трудового колективу поділяє Маріупольська міська рада, яка прийняла на підтримку законопроекту про особливості приватизації держпакета акцій ММК ім. Ілліча (ухваленому в першому читанні) звернення до депутатів Верховної Ради, закликаючи парламентаріїв прийняти його в цілому. Депутати міськради наголошують, що меткомбінат нерозривно пов'язаний із життєдіяльністю міста, регулярно і сповна сплачує всі податки — торік ці платежі становили 213 млн. грн. Тому Верховна Рада має надати трудовому колективу можливість викупити у держави пакет акцій підприємства. Що з цього вийде — покаже майбутнє обговорення законопроекту в парламенті.

(Закінчення на 4–5-й стор.).

Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

Я вам пишу...

Шукаємо багатих і чуйних

Ветерани Великої Вітчизняної війни, визволителі України звертаються до депутатів, бізнесменів, мільйонерів, керівників підприємств, громадських організацій. До всіх розумних і багатих людей, хто має чуйне серце. Просимо надати термінову матеріальну допомогу нашому фронтовому товаришеві. Гроші потрібні на операцію, що коштує 3500 гривень. Ми, його друзі, не маємо змоги його підтримати, бо ледве зводимо кінці з кінцями. Добродії! Хай ваше серце підкаже шлях до милосердя і врятує інваліда. Адреса, де на вас дуже сподіваються: 18005, Черкаси, вул. Калініна, 2, кв. 76. Симону БОГУНУ.

Ветерани ТКАЧЕНКО, СЕРГЄЄВ, НАУМОВ, СЕРГІЄНКО, КАЗАКОВ, СЕРЬОГІН та ще 42 ветерани з Києва, Черкас, Борисполя, Обухова.

! У номер

З роботи з порожніми кишенями

314 тисяч трудівників небюджетної сфери Вінниччини, а це приблизно половина тих, хто працює у народному господарстві області, не отримали зарплати за вересень цього року. У найскрутніший ситуації опинилися працівники підприємств машинобудування та металообробки, хімічної, електротехнічної, підшипникової та текстильної галузей.

Нарешті припинено негативну тенденцію зростання боргів. Це сталося вперше за останні п'ять років.

Вакцинація — найкраща гарантія проти грипу

Минулої зими за час епідемії в Україні офіційно з 2,8 мільйона осіб, які захворіли на грип, померли 16.

Яка епідемічна ситуація очікується цього року? Про це розмова нашого кореспондента з директором «Центру грипу», головним епідеміологом України Аркадієм Фроловим.

(Закінчення на 3-й стор.).

▪ З першого грудня в Україні буде підвищено пенсії на 10—20 відсотків, заявив Леонід Кучма.

▪ У Києві до 23 жовтня до системи теплоспоживання буде під'єднано всі будинки.

▪ Сьогодні планується запуск україно-російської ракети-носія «Зеніт-3SL» із супутником зв'язку «Турая-1».

▪ Мінтранс не планує підвищувати тарифи для пасажирів на залізниці, незважаючи на збитковість.

Добродії! Хай ваше серце підкаже шлях до милосердя і врятує інваліда

P. S.

Острів прянощів і золота

Розмова головного редактора «Голосу України» Сергія ПРАВДЕНКА з віце-президентом Національної асамблеї Республіки Мадагаскар Жаном-Еженом ВОНІНАХІТСІ та головою Комітету ВР України у закордонних справах Ігорем ОСТАШЕМ.

Довідка: Республіка Мадагаскар — острівна держава в Індійському океані. Територія — 595,8 тис. кв. км, населення — 14,8 млн. чол. З 1896 р. — колонія Франції. З 26 червня 1960 р. — незалежна держава.

Провідна галузь економіки — сільське господарство. ВВП на душу населення — 230 доларів на рік.

Делегація Національної асамблеї Республіки Мадагаскар перебувала в Україні з 13 по 19 жовтня. Приймав її заступник Голови Верховної Ради України Степан Гавриш. Делегація також мала зустрічі у Комітеті ВР у закордонних справах, в МЗС, Міноборони, Мінекономіки, в адміністрації столиці, на підприємствах.

— Пане віце-президент, перше запитання, звичайно, традиційне. Про Ваші враження від візиту, від зустрічей.

— Я дуже схвильований усім, що було пов'язане з прийомом нашої делегації. Думаю, зустрічі, які тут відбулися, матимуть плідні наслідки. Бо бачу, що обидві сторони готові до співробітництва.

Ми, мальгашці, маємо великий економічний потенціал, а ви — свої ноу-хау, потужні галузі та власні капітали. Таким чином, можемо доповнювати одне одного.

Ми не маємо можливостей для експлуатації свого потенціалу. Тому розраховуємо на наше співробітництво, оскільки ви володієте сучасними досягненнями науки і техніки. Я запрошую представників української сторони відвідати Мадагаскар і подивитися, що там можна робити.

— А з Вашої точки зору, які галузі економіки Мадагаскару могли б становити інтерес для України і які потрібно розвивати?

— Ви, певен, будете зацікавлені купувати в нас ваніль, каву, пряну гвоздику, інші прянощі, какао. А нам потрібні ваш цукор, будматеріали. В нас є шахти, копальні дорогоцінного каміння і золота. Їм потрібне оснащення. Маємо потребу і в цукрозаводах, у розвитку мережі автошляхів. Про це ми мали корисну розмову у вашому Міністерстві економіки.

Золото, зокрема, в нас є всюди. Потрібне сучасне добувне обладнання і люди, які вміють його експлуатувати.

— З того, що Ви розповіли, можна робити висновок, що для фахівців, зокрема, з нашого Донбасу — проектних інститутів, машинобудівників, гірників — можуть бути цікаві замовлення з Мадагаскару.

— Так, безперечно.

— Ваш цукор — з тростини, наш — з буряку. Чи вживатимуть у вас такий?

— Під час нашого перебування тут я куштував цукор з буряку. Чудовий продукт.

— Ви представляєте парламент, а цікавилися більше економічними питаннями, властивими для представника виконавчої влади.

— Так. Тут річ ось у чому. Незабаром у нас відбудуться вибори губернаторів. Це — запровадження нової системи федерального поділу країни на провінції, на федеральні округи. І, таким чином, почнеться певна конкуренція, змагання між шістьома провінціями. А я буду кандидатом на пост губернатора однієї з провінцій. Тому на цей візит маю і господарську точку зору.

Один з принципів моєї програми — широка приватизація. Маю намір віддати до рук власників усю економічну діяльність. Цей візит — бажання знайти партнерів. Ми готові до того, наприклад, щоб ви не лише будували в нас шляхи, а й експлуатували їх. А наше золото і прянощі, певен, мають зацікавити ваші ділові кола.

— Тепер, з Вашого дозволу, запитання про політичне життя Мадагаскару. З 1975 року Малагасійська Республіка стала Демократичною Республікою Мадагаскар і проголосила соціалістичну орієнтацію. Люди мого віку пам'ятають візити Президента Дідьє Раціраки в СРСР. Потім народ, опозиція дещо змінили систему і цей Президент був вимушений призначити іншого прем'єр-міністра. І роль президента в державі зменшилася. Цю посаду виборов Альбер Зафі. Але у 1996 році Дідьє Раціракa знову став Президентом. І Мадагаскар знову — президентська республіка. Я прошу Вас розповісти нашим читачам про ці перетворення.

— Раніше пан Раціраkа запроваджував соціалістичну систему, але не досяг успіху. Це спонукало населення виступити за зміну влади і ладу. На певний період пан Раціракa залишив владу. А повернувся, коли запропонував внести певні зміни до Конституції. Вона тепер не дозволяє Президенту акумулювати всю владу в державі. Сприяло поверненню попереднього Президента й те, що Альбер Зафі мав некомпетентне оточення.

Але тепер, треба сказати, пан Раціракa втрачає важелі влади. Наступного року — нові президентські вибори. Думаю, його не буде переобрано, бо він не змінився. Навіть показав, що не від того, аби мати диктатуру, але з цього нічого не вийшло. Мадагаскарський народ уже не сприймає диктатуру, вже відчув чудовий смак демократії.

— Одне слово, і Ваша країна вийшла з соціалістичної шинелі. Відтак і шляхи наші в чомусь подібні, і проблеми.

— Так, від спрощених схем соціалізму до розмаїтого і складного, але й повнішого життя — шлях непростий. Але — треба рухатися.

Одразу після повернення додому ми подамо ретельний звіт голові парламенту. Для того, щоб готувати офіційне запрошення для великої української делегації, яка може складатися не лише з депутатів, а й представників виконавчої влади і бізнесових структур.

— А Ви хто за фахом і яка у Вас сім'я?

— Я за фахом юрист. Одружений. Моя дружина прибула разом зі мною, вона також — депутат парламенту. В нас п'ятеро дітей. Це ще одна причина працювати для того, щоб наші діти мали світ, у якому дружба не знатиме кордонів і відстаней. У моїх планах — створити потужну організацію дружби Мадагаскару і України. Маю плани і на президентські вибори.

Ігор ОСТАШ, голова Комітету ВР України у закордонних справах:

— Останнім часом ми повертаємося обличчям до Африки, до країн цього регіону. Цей візит до нас — знак такого повороту. До Європи з нашими товарами не втрапиш — конкуренція там дуже висока.

— Та й не чекають на нас там, але заполонили наш ринок своїми товарами.

— А тут — відкритий для нас ринок. До того ж багато економічних проектів є дуже перспективними — і в рибальстві, і будівництві, і в гірничодобувній промисловості, і у військово-технічній співпраці. Думаю, ми зробили потужні кроки для початкової стадії співпраці. Обговорили можливість підписання угоди про торгово-економічне співробітництво — це буде практично перший документ у нашій правовій базі. Зробили кроки для налагодження консульських взаємин, налагодили міжпарламентські відносини.

До того ж не на голому грунті будуємо відносини. В Україні навчалися тисячі мадагаскарців. І багато з них успішно працюють на Мадагаскарі, а вісім є членами парламенту.

Мадагаскар — перспективна країна. Особливо унікальні в ній поклади дорогоцінного каміння. Там потрібні кадри. Я говорю про те, що треба відновити навчання їхніх студентів в Україні. Готувати серйозних фахівців, починаючи від державних дисциплін до гірничих. Ми вже конкретно говорили про підготовку в нас кадрів для рибальства і пов'язаних з ним галузей.

Ми один для одного — цікаві партнери. І нинішній скромний товарообмін між нашими країнами нас аж ніяк не задовольняє.

Європа — це дуже важливо. Але не все світла, що в Європі.

Парламентська хроніка

Хто доживе до «живих» грошей

Вечірнє засідання 19 жовтня

132 мільярди гривень потрібно буде державі в разі гарантування відновлення заощаджень громадян у спосіб, запропонований народними депутатами — авторами змін до Закону «Про державні гарантії відновлення заощаджень громадян України». Таку цифру навів міністр фінансів Ігор Мітюков, підтримуючи рішення глави держави про накладення вето на прийнятий парламентом закон. І для доказовості нагадав, що вся дохідна частина зведеного бюджету-2001 має становити усього 42 млрд. гривень. Порівняння справді вражає, особливо коли знати, що народні обранці наголошували на потребі індексації заборгованої громадянам суми. Та є одне «але». У прийнятому влітку цього року і поданому на підпис Леоніду Кучмі законі парламентарії запропонували повернути населенню їхні заощадження через надання товарів та послуг, погашення різних боргів, скажімо, за комунальні послуги тощо.

Та глава держави і солідарний з ним у цьому уряд вважають, що такий «суцільний взаємозалік» (начебто це має бути 54 млн. відкритих рахунків) згубний для економіки держави, а тому пропонують повертати наші заощадження «живими» грошима — поетапно, щорічно.

Хто проти потримати заощаджену на старість гривню у руках, якби справді мав надію дочекатися цього у найближчі роки. Приблизно такий був лейтмотив виступів народних депутатів супроти заяв представників виконавчої влади. І тут же «били» головного фінансиста держави іншими цифрами. Якщо упродовж останніх років влада замість обіцяних 600 млн. грн. спромоглася повернути «сльози, а не гроші» (лише нинішній уряд і тільки цього року зумів дати найбільшу суму — 65 мільйонів, а що робили кабміни інших складів?). З такими темпами, зауважували парламентарії, деяким громадянам доведеться чекати своїх «кровних» років триста—чотириста, а декотрим й усі шістсот... Надто віддалена перспектива.

Профільний парламентський Комітет з питань соціальної політики та праці, від імені якого виступив Олександр Стоян, такої перспективи не сприйняв і запропонував не підтримувати пропозицій глави держави. Як наслідок, за пропозиції глави держави проголосували лише 148 депутатів із 406. Однак і подолати президентське вето також не вдалося, тому прийнятий парламентом закон вважається скасованим.

До речі, парламент не підтримав і пропозицій глави держави, запропонованих до прийнятого закону про компенсацію громадянам втрати частини доходів (зарплат, соцвиплат тощо) у зв'язку з порушенням термінів їх виплати. Прийняли закон у новій редакції, однак його також має підписати (чи не підписати) глава держави.

Як і передбачалося порядком денним, розглянули у другому читанні законопроекти про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та фондами; про внесення змін до закону про держрегулювання виробництва і торгівлі спиртом, алкогольними напоями й тютюновими виробами та інші. Деякі вдалося прийняти остаточно: про Всеукраїнський перепис населення; про створення до 1 січня 2002 року системи Суспільного телебачення; про фізичний захист ядерних установок, матеріалів, відходів; про державну підтримку малого підприємництва; про проведення на Львівщині та ще в кількох областях експерименту з підвищення ефективності роботи державних цільових фондів; внесено зміни до закону про держбюджет-2000 щодо наповнення державного насіннєвого страхового фонду...

Анатолій БЕНЬ.

Щоденники замість прямої трансляції

Ранкове і денне засідання 20 жовтня

(Початок на 1-й стор.).

Під час обговорення багато депутатів як з правих, так і лівих фракцій заперечували проти намагання скасувати пряму трансляцію пленарних засідань. Голова профільного комітету Олександр Зінченко пояснив обмеження в часі висвітлення засідань парламенту на радіо і телебаченні тим, що закон про висвітлення роботи Верховної Ради передбачає для парламенту трипроцентну квоту від загального ефірного часу. Однак деякі парламентарії висловлювали побоювання, що без прямої трансляції люди не отримуватимуть об'єктивної інформації про роботу Верховної Ради. Депутати також указували на те, що в проекті постанови не враховано інтереси позафракційних депутатів.

Проект змін до закону про селянське (фермерське) господарство, розроблений депутатом П. Мовчаном (фракція УНР), передбачає вилучити з чинного закону норму, яка забороняє голові й членам фермерських господарств постійно працювати в інших підприємствах, установах та організаціях. Аграрний комітет ВР рекомендував сесії прийняти законопроект у першому читанні, оскільки він захищає інтереси фермерів.

Уряд запропонував внести зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо самовільного використання спеціальних світлових та звукових сигнальних пристроїв на автомобілях. Передбачається встановити адміністративну відповідальність у вигляді штрафу від 15 до 20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 255 до 340 грн.), для посадовців — від 15 до 50 неоподатковуваних мінімумів (до 850 грн.). Або позбавлення права керування транспортними засобами терміном від 1 до 3 років.

Народний депутат Олександр Ржавський запропонував доповнити чинний Кодекс про адміністративні правопорушення статтею про адміністративну відповідальність за порушення водіями правил паркування, що дасть змогу збільшити доходи до бюджету. Голосування з обговорених законопроектів відбудеться за тиждень після роботи у виборчих округах.

Юліана ШЕВЧУК.

Товари на всі розміри гаманця

Репортер

Муніципальний столичний оркестр мелодійно закликав киян та гостей міста завітати до Українського дому. Хто мав час — заходив. І більшість відвідувачів не пошкодувала. Хоча були й незадоволені, мовляв, на базарі все набагато дешевше. Але там переважно виставка-ярмарок азіатського товару. А тут своє, вітчизняне! 150 підприємств легкої промисловості експонують свою продукцію в Українському домі столиці.

Рукавички, шуби, класичні костюми, взуття, спецівки, капелюшки, серветки... Одно слово, все, що можна пошити, сплести і навіть склеїти з тканини, шкіри, хутра чи нитки. Додайте до цього ґудзики, взуттєві колодки, парфумерію — і все, що жіноча душа забажає, заполонило два поверхи.

Допитливі покупці не соромилися іронізувати з цін на товари, а втомлені продавці вичерпали свою кмітливість уже через декілька годин торгівлі.

— І скільки купок грошей коштує цей піджак? — поцікавився дядечко біля першого лотка з написом «Еліта». Втім, якщо ви думаєте, що, взявши з собою «купку», придбаєте потрібну річ — мушу вас застерегти. Треба мати гострий зуб, зірке око, міцні нерви і як мінімум — навички з карате.

Йдемо далі. Дивно, опадів найближчими днями не передбачалося, а біля парасольок відчувалася передгрозова напруга.

— Порадьте якусь на подарунок. Хорошу. Головне, щоб за сильного вітру не виверталася, попросила зі смаком одягнена дама.

— У нас усі такі. Ось погляньте на цю.

— Яка важка! І скільки коштує ця зброя від маніяків?

— Усього 130 гривень. Товар голландський. Дивиться, який натяг! А колір! А ручка!

Хотілося і кольору, і ручки. Я спіймала себе на думці, що китайський товар мені справді ближче. За ціною.

До речі, з'ясувала, як голландська парасолька «залетіла» на вітчизняну виставку. Виявляється, туди крім наших виробників могли потрапити й зарубіжні.

Протягом 15 хвилин можна було переконатися: там де черги — все набагато дешевше.

Серед усього асортименту виділялися шуби на різні смаки, а ціни — на один. Саме тут можна було розгледіти все — бо народ довго не затримувався, а з невимовним сумом крокував далі.

— Красива у вас шубка за 500 гривень! — оцінила старенька. І продавець не поспішала розчарувати справжньою чотиризначною ціною товару.

Майже аншлаг зібрала краматорська фабрика «Швея». Найбільший попит мали жіночі блузи, одну з них я придбала. Продавці не встигали підносити товар. А декілька роздратованих жіночок за нього навіть... побилися.

— Греби!— закинула елегантна дама своєму зацікавленому чаду, що не ловило гав і, можливо, таки переймало досвід боротьби з захоплення речі.

І український споживач гріб. Гріб майже все, що дозволяв гаманець.

Протягом дня Український дім був ущерть заповнений переважно столичними відвідувачами, а учасники ярмарку бідкалися про... відсутність покупця. Оптового.

Тож сьогодні у вас є останній день, аби переконатися — товари вітчизняного виробника найкращі. І для того, щоб їх придбати, потрібно зовсім трохи — купка грошей і добра фізична підготовка.

Наталка ЯРЕМЕНКО.
Фото Анастасії СІРОТКІНОЇ.

Датчик: стій! хто йде?

Новинка

На білорусько-українському прикордонні за фінансової підтримки Міжнародної організації міграції реалізовано пілотний проект "Охорона спільного державного кордону». Щойно завершено встановлення високочутливих датчиків, з допомогою яких прикордонники Чернігівського та Гомельського загонів відразу дізнаються про незаконне вторгнення у заборонну зону порушників. Апаратура розрізняє рух тварин і миттєво реагує на появу людей.

— Утворено командний центр, який завдяки датчикам відслідковує ситуацію за десятки кілометрів від місцезнаходження прикордонників, — повідомив начальник Чернігівського прикордонного загону Володимир Костюк. — Реалізація пілотного проекту значно знизила можливості нелегалів, контрабандистів, кримінальних елементів незаконно перетинати кордон. На порядок скоротилися і витрати прикордонних застав на охорону прикордонної території.

Сергій ПАВЛЕНКО.

Чернігівська область.

Із залу суду

Агафонов не сидітиме в сесійній залі

Печерський районний суд столиці позавчора не задовольнив скаргу народного депутата Миколи Агафонова на дії Генеральної прокуратури України, яка позбавила парламентаря права виконувати депутатські обов'язки. За даними силового відомства, Агафонова, нагадаємо, звинувачено у розкраданні 24 мільйонів доларів державних коштів. Суддя Микола Замковенко підкреслив, що ця справа унікальна і в історії судочинства України така розглядається вперше.

До слова, представники Генеральної прокуратури на засідання не з'явилися. З їх відома не доставили до зали суду і Миколу Агафонова. У письмовому поясненні Генпрокуратури вказано, що етапування може відбитися на здоров'ї депутата, який нині перебуває на лікуванні. Адвокат Андрій Федур зазначив, що нарешті його підзахисного визнано хворим. До цього рішення трьох медкомісій до уваги не бралися.

Також Генпрокуратура, зі слів адвоката, заборонила коментувати її дії стосовно народного депутата Миколи Агафонова.

Віталій КРАСНЮК.

Вакцинація — найкраща гарантія проти грипу

Бліц-інтерв'ю

(Початок на 1-й стор.).

— Спалахи грипу виникають, як правило, напередодні Нового року. Охолодження організму призводить до зниження вироблення інтерферону — першої лінії захисту від вірусних інфекцій. Минулої зими епідемія грипу А була нижчою за середню інтенсивність: захворіло тоді близько шести відсотків населення. Нині епідемічну ситуацію в Україні контролює Міністерство охорони здоров'я. Гадаю, що епідемія не буде активнішою за торішню, якщо нас не спостигне вірус Б.

— Аркадію Федоровичу, який захід профілактики від грипу ви рекомендуєте?

— Вакцинацію, яка дає 98—100-відсоткову захищеність щеплених. В Україні зареєстровано три типи вакцини — ваксигрип, флюорикс, інфлувак.

— Скільки коштує вакцинація і де її можна зробити?

— У будь-якій поліклініці, а також у комерційних лікувальних закладах. Наприклад, у «Медикомі» вартість вакцини від 54 до 81 грн. У поліклініках безплатна вакцинація здійснюватиметься лише для групи підвищеного ризику — інвалідів, «сердечників» тощо. Щеплення рекомендовано робити за місяць до початку епідемії — у жовтні-листопаді. Я не рекомендував би економити на вакцині, тому що, за нашими підрахунками, лікування грипу без ускладнень обійдеться хворому в 200 гривень. А хто не має грошей на вакцинацію, раджу зміцнювати імунітет екстрактом елеутерококу, настоянкою ехінацеї чи українським препаратом амізоном.

Наталя БЕРЕЗНЯК.

На словах демократ, а в душі — бюрократ

«Круглий стіл»

До 2010 року особливих змін у соціально-політичному житті України очікувати не слід.

Такий прогноз розвитку подій дали учасники «круглого столу» на тему «Проблеми державного будівництва», що відбувся в столичному Національному педагогічному університеті імені Драгоманова. Організаторами конференції виступили соціально-гуманітарний факультет вузу, на якому є відділення політології, та редакція журналу «Людина і політика». До речі, серед учасників дійства переважала молодь — науковці та студенти університету. За словами промовців, нині в Україні практично відсутня когорта людей, яка здатна була б взяти на себе відповідальність за процеси, які відбуваються в державі. Пояснюється це тим, що нині управлінська еліта складається з людей 1940—1960 років народження, світогляд яких формувався наприкінці 70-х початку 80-х років. До того ж найкращі керівні кадри постійно забирали до Москви. Тому зміни на краще можливі лише при зміні управлінської верхівки. А здійсниться вона орієнтовно після 2010 року, коли до влади прийдуть люди, світогляд яких формувався в демократичні часи. Окрім цього, як зазначили промовці, потрібно звернути увагу на підвищення якості політологічної освіти.

Богдан ДОВНИЧ.

У номер

■ Одним абзацом

■ СЬОГОДНІ на Рівненщині, біля села Пляшева, де розміщений меморіальний комплекс, присвячений героям Берестецької битви, Аграрна партія проводить акцію за участю представників АПУ з усіх областей України. Мета заходу — вшанування пам'яті козаків, які полягли за волю України.

■ Завершено обстеження території складів колишньої авіачастини у селі Красна Гора Донецької області. З початку робіт вилучено 1192 кг металевих радіаційно забруднених предметів і близько 116,7 тисячі вибухонебезпечних предметів.

■ У Чернівцях випущено серію посібників «Українська мова» для учнів 5—11 класів з румунською мовою викладання.

■ Оригінальний спосіб «заробляння» грошей розкрили правоохоронці на Житомирщині: вони затримали активного «борця» з самогоноварінням. Він вивідував, хто виготовляє і збуває саморобну «аква віту», приходив до них, пред'являв фальшиве посвідчення працівника міліції, яке робив сам, і вимагав сплатити штраф.

■ Відкриття двох міні-заводів у селах Музиківка та Велетенське Білозерського району Херсонщини розв'язало проблему переробки вирощеного в районі врожаю томатів.

■ «Греки на українських теренах: нариси з етнічної історії» — таку назву має книга, презентація якої відбулася в Маріупольському гуманітарному інституті. Вперше у вітчизняній історіографії представлено історію одного з народів від часів переселення до наших днів.

■ У ВАТ "Маріупольський металургійний комбінат Азовсталь» пущено кисневий блок. Крім цього, останнім часом модернізовано дві доменні печі.

■ До Луганської області прибули представники відомої німецької фірми «Фольксваген» з метою знайти матеріали стосовно окремих луганчан, які примусово працювали під час другої світової війни на підприємствах цієї фірми.

■ Україна має намір до 15 грудня поточного року зупинити єдиний працюючий на ЧАЕС 3-й енергоблок.

■ Одеса

«Ухильників» побільшало...

Понад 600 призовників не з'явилися вчасно за повістками до військкоматів Одещини. Більшість тих, хто ухиляється від призову — городяни. Юнаки використовують усілякі приводи — від раптових «захворювань» до термінових від'їздів хтозна-куди. Враховуючи, що значна частина молоді має благеньке здоров'я, може постати серйозна проблема з комплектацією військових частин та підрозділів. Вихід вбачається в прискоренні переходу на службу за контрактом.

■ Дніпропетровськ

І дівчата вміють стріляти

На базі Дніпропетровського юридичного інституту відбувся чемпіонат зі стрільби з бойової зброї серед навчальних закладів МВС України. Змагалися 13 команд, в їх складі п'ять майстрів спорту міжнародного класу, 11 майстрів і 17 кандидатів у майстри, 56 першорозрядників. Перше місце посіли львів'яни, команда господарів — третє. Цікаво, що серед віртуозів бойової стрільби багато дівчат. Приміром, у дніпропетровській команді з шести призерів дві дівчини — Н. Волкова (автомат Калашникова) та О. Соболь (пістолет Макарова).

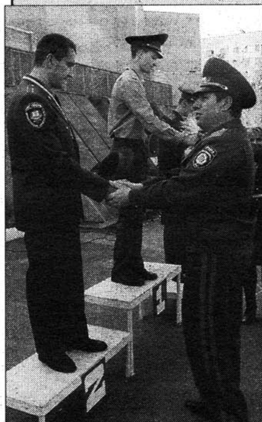

На знімку: *ректор ДЮІ генерал-майор міліції О. Негодченко вручає нагороди переможцям чемпіонату.*

За повідомленнями власних кореспондентів «ГУ» та інформаційних агентств.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про особливості приватизації об'єктів

Метою цього Закону є вдосконалення механізму та прискорення приватизації об'єктів незавершеного будівництва.

Стаття 1. Сфера застосування Закону

Цей Закон визначає особливості приватизації об'єктів незавершеного будівництва, що перебувають у державній власності, включаючи законсервовані об'єкти, а також за ініціативою органів, уповноважених управляти відповідним державним майном, об'єктів незавершеного будівництва, що утримуються на балансах підприємств, які не підлягають приватизації (далі — об'єкти незавершеного будівництва).

Відчуження об'єктів незавершеного будівництва, що є в комунальній власності, регулюється положеннями цього Закону і здійснюється органами місцевого самоврядування.

Державні органи приватизації здійснюють відчуження об'єктів незавершеного будівництва, що є в комунальній власності, якщо органами місцевого самоврядування були делеговані державним органам приватизації відповідні повноваження.

До питань приватизації або відчуження об'єктів незавершеного будівництва, які перебувають у державній або комунальній власності, не врегульованих цим Законом, застосовуються положення законодавства України про приватизацію та місцеве самоврядування.

Стаття 2. Покупці об'єктів незавершеного будівництва

Покупцями об'єктів незавершеного будівництва можуть бути:

громадяни України, іноземці, особи без громадянства;

юридичні особи, зареєстровані на території України, крім передбачених частиною другою цієї статті;

юридичні особи інших держав.

Не можуть бути покупцями:

юридичні особи, у статутному фонді яких частка державної власності перевищує 25 відсотків;

органи державної влади;

працівники державних органів приватизації;

юридичні особи, майно яких перебуває в комунальній власності, органи місцевого самоврядування.

Стаття 3. Придбання та оренда земельних ділянок, на яких розташовані об'єкти незавершеного будівництва

Покупці об'єктів незавершеного будівництва можуть придбати разом з об'єктами незавершеного будівництва земельні ділянки, відведені в установленому порядку під забудову. За бажанням покупців земельні ділянки, на яких розташовані об'єкти незавершеного будівництва, надаються їм у довгострокову оренду. Земельні ділянки, що не підлягають продажу відповідно до Земельного кодексу України, надаються в довгострокову оренду з правом першочергового їх придбання орендарем у разі зняття заборони на приватизацію зазначених ділянок.

Юридичним особам інших держав, іноземцям, особам без громадянства, спільним підприємствам, міжнародним об'єднанням та організаціям за участю іноземних юридичних осіб та іноземців, підприємствам, що повністю належать іноземним інвесторам, іноземним державам, земельні ділянки, на яких знаходяться ці об'єкти, надаються тільки в довгострокову оренду.

Стаття 4. Рішення про приватизацію об'єктів незавершеного будівництва

Рішення про приватизацію об'єктів незавершеного будівництва приймаються Фондом державного майна України, його регіональними відділеннями, органами приватизації в Автономній Республіці Крим (далі — органи приватизації) на підставі переліку об'єктів, що підлягають приватизації. У разі приватизації об'єкта незавершеного будівництва разом із земельною ділянкою рішення про приватизацію такого об'єкта органи приватизації приймають спільно із спеціально уповноваженим органом виконавчої влади з питань земельних ресурсів або його органами на місцях.

Комісія з приватизації об'єктів незавершеного будівництва не утворюється, план їх приватизації не розробляється.

Стаття 5. Включення об'єктів незавершеного будівництва до переліку об'єктів, що підлягають приватизації

Для включення об'єкта незавершеного будівництва державної форми власності до переліку об'єктів, що підлягають приватизації, органи, які здійснюють управління відповідними об'єктами незавершеного будівництва, обов'язково подають органам приватизації такі документи:

лист-пропозицію щодо приватизації відповідного об'єкта незавершеного будівництва;

погодження органу, уповноваженого управляти відповідним державним майном, або витяг з плану приватизації (розміщення акцій) підприємства (відкритого акціонерного товариства), до статутного фонду якого не був включений відповідний об'єкт незавершеного будівництва;

довідку про наявність та перелік проектно-кошторисної та технічної документації щодо об'єкта незавершеного будівництва, у разі потреби — разом з проектно-кошторисною та технічною документацією;

документи про відведення земельної ділянки під об'єкт незавершеного будівництва, а у разі відсутності документа про відведення — пояснення про причини.

Органи приватизації повідомляють органи, які здійснюють управління об'єктами незавершеного будівництва, про включення відповідних об'єктів до переліку об'єктів, що підлягають приватизації, у місячний строк з дня прийняття такого рішення.

Фонд державного майна України здійснює оприлюднення інформації щодо об'єктів незавершеного будівництва, які підлягають приватизації, шляхом створення електронного реєстру цих об'єктів.

Стаття 6. Способи приватизації об'єктів незавершеного будівництва

Приватизація об'єктів незавершеного будівництва здійснюється органами приватизації, у тому числі за участю уповноважених ними юридичних осіб шляхом:

продажу на аукціоні, за конкурсом;

продажу шляхом викупу за наявності одного покупця безпосередньо цьому покупцеві із забезпеченням ним умов приватизації об'єкта;

внесення об'єкта незавершеного будівництва до статутного фонду господарського товариства як внеску держави з наступною приватизацією акцій (часток, паїв) у порядку, встановленому установчими документами товариства та законодавством України, після завершення будівництва відповідного об'єкта;

продажу під розбирання.

У разі приватизації недобудованих спеціалізованих господарських об'єктів, зокрема електростанцій, великих промислових підприємств, спосіб приватизації відповідно до законодавства про приватизацію може визначати орган приватизації за погодженням з органом, який здійснює управління відповідним об'єктом незавершеного будівництва, або підприємством, установою, організацією, на балансі яких перебуває зазначений об'єкт.

Стаття 7. Управління акціями (частками, паями), що належать державі у статутному фонді господарського товариства, та переважне право на їх приватизацію

Функції з управління акціями (частками, паями), що належать державі у статутному фонді господарських товариств, до статутних фондів яких передані як внесок держави об'єкти незавершеного будівництва, до завершення їх будівництва і приватизації в установленому порядку здійснюються відповідно до законодавства.

Переважне право на приватизацію акцій (часток, паїв), що належать державі у статутному фонді господарського товариства, надається учасникам господарського товариства, до статутного фонду якого було передано об'єкт незавершеного будівництва.

Стаття 8. Відведення земельної ділянки, на якій розташований об'єкт незавершеного будівництва

Відведення земельної ділянки, на якій розташований об'єкт незавершеного будівництва, оформляється відповідним рішенням згідно з вимогами законодавства.

У разі відсутності рішення про відведення земельної ділянки в натурі, на якій розташований об'єкт незавершеного будівництва, за поданням органів приватизації спеціально уповноважений орган виконавчої влади з питань земельних ресурсів та його органи на місцях разом з адміністрацією підприємства, установи, організації, на балансі яких перебуває об'єкт незавершеного будівництва, у місячний строк вживають у встановленому порядку заходів щодо відведення земельної ділянки несільськогосподарського призначення, на якій розташований об'єкт незавершеного будівництва.

Роботи, пов'язані з відведенням земельної ділянки, на якій розташований об'єкт незавершеного будівництва, та підготовкою технічної документації, необхідної для її придбання, а також оформленням державного акта на право власності на землю, виконуються за рахунок коштів, передбачених на підготовку та проведення приватизації.

Стаття 9. Визначення вартості об'єкта незавершеного будівництва

Вартість об'єкта незавершеного будівництва для продажу на аукціоні, за конкурсом, під розбирання або шляхом викупу, а також для передачі його до статутного фонду господарського товариства як внеску держави з наступною приватизацією визначається на підставі даних балансу без урахування суми індексації вартості об'єкта незавершеного будівництва, обчисленої за індексами, встановленими Державним комітетом статистики України.

У разі відсутності документів, необхідних для проведення оцінки вартості об'єкта незавершеного будівництва, ціна продажу об'єкта може визначатися експертним шляхом.

Стаття 10. Визначення вартості земельної ділянки, на якій розташований об'єкт незавершеного будівництва

Вартість земельної ділянки, на якій розташований об'єкт незавершеного будівництва, визначається спеціально уповноваженим органом виконавчої влади з питань земельних ресурсів чи його органами на місцях на підставі експертної оцінки.

Стаття 11. Порядок укладення договорів купівлі-продажу та оплати вартості об'єкта незавершеного будівництва і земельної ділянки

Порядок укладення договорів купівлі-продажу та оплати вартості об'єкта незавершеного будівництва і земельної ділянки, на якій розташований цей об'єкт, визначається законодавством.

Стаття 12. Виникнення права власності на об'єкт незавершеного будівництва

Представник органу приватизації та покупець об'єкта незавершеного будівництва в п'ятиденний строк після сплати повної вартості придбаного об'єкта незавершеного будівництва, а в разі надання розстрочки платежу — 50 відсотків (для об'єктів незавершеного будівництва житлового призначення — 30 відсотків) вартості цього об'єкта, підписують акт приймання-передачі об'єкта незавершеного будівництва.

Право власності на об'єкт незавершеного будівництва виникає у покупця з моменту підписання акта приймання-передачі.

Стаття 13. Виникнення права власності на земельну ділянку

Право власності на земельну ділянку, на якій розташований об'єкт незавершеного будівництва, виникає після одержання державного акта на право власності на землю, який видається покупцеві за умови сплати ним вартості земельної ділянки.

Державний акт на право власності на землю підлягає реєстрації відповідно до законодавства.

Стаття 14. Повторний продаж об'єктів незавершеного будівництва

У разі відсутності заяв на приватизацію об'єкта незавершеного будівництва протягом 30 календарних днів з дня опублікування переліку об'єктів, що підлягають приватизації, орган приватизації приймає рішення про повторний продаж. При цьому може бути змінено умови продажу, включаючи зменшення початкової ціни. При повторному проведенні аукціону, конкурсу початкова ціна може бути зменшена до початку торгів не більш як на 30 відсотків.

Державні органи приватизації мають право прийняти рішення про проведення аукціону за методом зниження ціни лоту до придбання об'єкта. Порядок проведення аукціону за методом зниження ціни лоту встановлюється Фондом державного майна України.

Стаття 15. Приватизація об'єкта незавершеного будівництва під розбирання

У разі відсутності заяв на приватизацію об'єкта незавершеного будівництва, який повторно пропонується для продажу на аукціоні, за конкурсом або продажу іншими способами, орган приватизації може прийняти рішення про продаж об'єкта незавершеного будівництва під розбирання. Продаж об'єктів незавершеного будівництва під розбирання може бути визначений органом приватизації як самостійний спосіб приватизації без попередніх пропозицій для продажу іншими способами. Ціна продажу об'єкта незавершеного будівництва в разі його продажу під розбирання за рішенням органу приватизації може визначатися експертним шляхом.

Покупець, який придбав об'єкт незавершеного будівництва під розбирання, за бажанням може придбати земельну ділянку, на якій розташований цей об'єкт, тільки під забудову.

Стаття 16. Виключення об'єкта незавершеного будівництва з переліку об'єктів, що підлягають приватизації

У разі відсутності заяв на приватизацію об'єкта незавершеного будівництва під розбирання орган приватизації приймає рішення про виключення такого об'єкта з переліку об'єктів, що підлягають приватизації, і повертає його відповідному органу, який здійснював управління зазначеним об'єктом, для прийняття рішення про подальше його використання.

Стаття 17. Продаж будівельних матеріалів та устаткування

Будівельні матеріали, які знаходяться на будівельному майданчику об'єкта незавершеного будівництва, або невстановлене устаткування, придбане для функціонування об'єкта після завершення будівництва, можуть бути продані на аукціоні, за конкурсом, шляхом викупу як разом з об'єктом незавершеного будівництва, так і окремо. Початкова ціна продажу будівельних матеріалів та устаткування визначається згідно з методикою оцінки вартості майна під час приватизації, затвердженою Кабінетом Міністрів України.

У разі коли у процесі підготовки до продажу будівельних матеріалів та устаткування надійшла заява від одного покупця, такі будівельні матеріали, устаткування можуть бути продані цьому покупцеві за початковою ціною.

У разі коли після повторного оголошення про продаж будівельних матеріалів, устаткування від покупців не надійшло жодної заявки, питання про подальше використан-

Народний капіталізм тоді чогось вартий,

Готується законопроект

(Початок на 1-й стор.).

Після того, як Верховна Рада України прийняла у першому читанні законопроект «Про особливості приватизації державного пакета акцій ВАТ «Маріупольський металургійний комбінат ім. Ілліча», який передбачає, що понад 39 тисяч членів трудового колективу підприємства, об'єднаних у ЗАТ «Ілліч-сталь», матимуть право поза конкурсним конкурсом викупити у держави 50 відсотків акцій ВАТ, ситуація довкола комбінату вкрай загострилася. Пов'язано це з тим, що на контрольний пакет акцій комбінату з'явився ще один претендент.

Опоненти заявляють, що у разі продажу державного пакета акцій трудовому колективу, до бюджету не надійдуть значні кошти та що трудовий колектив не зможе стати ефективним власником. Щоб розібратися в цій непростій ситуації, Комітет Верховної Ради з питань економічної політики, управління народним господарством, власності та інвестицій провів своє виїзне засідання безпосередньо на ММК імені Ілліча. За словами голови комітету Олексія Костусєва, мета виїзного засідання —визначитися, чи приймають депутати таку концепцію приватизації. Члени комітету відвідали цехи, зустрілися з трудовим колективом, місцевою владою та, як мовиться, не відходячи від прокатного стана, обговорили цей законопроект. Генеральний директор комбінату Володимир Бойко, втомлений численними перевірками, які навалилися останнім часом на підприємство, відразу заявив, що за противниками приватизації заводу трудовим колективом стоять тіньові структури Донбасу, які всіляко заважають працювати.

Та навіть за цих умов рентабельність підприємства в першому півріччі 2000 року становила 29 відсотків, тоді як у сусідів — «Азовсталі» — 8,6 відсотка, Донецького меткомбінату — 0,6 відсотка, Макіївського меткомбінату — мінус 13 відсотків. А рентабельність і є мірилом ефективності чи неефективності роботи підприємства. Тож доцільно нагадати, що головною метою приватизації якраз і була потреба створити ефективного власника. До речі, протягом восьми місяців нинішнього року бюджетні платежі комбінату становили 243,9 млн. грн., що удвічі більше, ніж за вісім місяців 1999 року. Тобто можемо казати про стабільний розвиток підприємства. Чи багато у нас таких заводів, де прибуток тільки за половину 2000 року становить 525 млн. грн.? Ці показники удвічі перевищують прибуток меткомбінату за весь минулий рік. І якщо хтось гадає, що торік комбінат працював погано, то скажемо: у 1999 році виробництво зросло в середньому на 12 відсотків. До того ж комбінат не має жодних прострочених платежів до бюджету. Гадаю, не варто казати, що за цими досягненнями стоять трудовий колектив та керівництво комбінату, які довели, що вміють працювати і жодних зовнішніх інвесторів їм не потрібно. Тим паче що уже маємо чималий досвід «залучення» інвестицій на рентабельні підприємства.

Сьогодні питання стоїть так: або Верховна Рада ухвалить закон про особливості приватизації ММК, або Фонд держмайна виставить до кінця року на комерційний конкурс 25 відсотків акцій заводу. Якщо буде реалізовано останній варіант приватизації, то бюджет зможе виграти майже 270 млн. гривень. Але це на 50 млн. грн. менше, ніж держава отримує щорічно у вигляді податків. Якщо врахувати темпи розвитку підприємства, то надалі податкові надходження тільки зростатимуть. Водночас не треба забува-

Згідно з Регламентом Верховної Ради України закони та інші акти, надруковані в «Голосі України»,

незавершеного будівництва

ня таких будівельних матеріалів, устаткування розглядається органом, до сфери управління якого належить відповідний об'єкт незавершеного будівництва.

Стаття 18. Відповідальність за збереження об'єкта незавершеного будівництва

До набуття покупцем права власності на придбаний об'єкт незавершеного будівництва відповідальність за його збереження несе в установленому порядку керівник підприємства, установи, організації, на балансі яких перебуває цей об'єкт приватизації.

Стаття 19. Умови приватизації об'єктів незавершеного будівництва

Обов'язковими умовами приватизації об'єктів незавершеного будівництва, крім продажу під розбирання, є:

встановлення строку завершення будівництва об'єкта незавершеного будівництва;

заборона відчуження об'єкта незавершеного будівництва та земельної ділянки, на якій розташований цей об'єкт, до завершення будівництва та введення об'єкта в експлуатацію;

забезпечення вимог екологічної безпеки, охорони навколишнього природного середовища під час добудови та подальшого введення в експлуатацію об'єкта приватизації. У разі неможливості завершення будівництва в установлені строки за наявності відповідних обґрунтувань строки завершення будівництва можуть бути змінені за рішенням органу приватизації та органу місцевого самоврядування, про що укладається додатковий договір.

У разі невиконання умов, зазначених у цій статті, договір купівлі-продажу підлягає розірванню в установленому законодавством порядку. При цьому покупець, з яким розірвано договір купівлі-продажу, повертає об'єкт приватизації в державну власність за актом приймання-передачі, а також відшкодовує державі збитки, завдані невиконанням умов договору.

Розірвання договору купівлі-продажу об'єкта незавершеного будівництва є підставою для розірвання договору купівлі-продажу або договору оренди земельної ділянки, на якій розташований об'єкт незавершеного будівництва.

Стаття 20. Порядок проведення розрахунків за приватизацію об'єктів незавершеного будівництва

Громадянам України та юридичним особам, зареєстрованим на території України, які відповідно до законодавства України є покупцями об'єктів незавершеного будівництва, після сплати ними 50 відсотків (для об'єктів незавершеного будівництва житлового призначення — 30 відсотків) вартості цих об'єктів, може надаватися розстрочка платежу на строк до п'яти років (для об'єктів незавершеного будівництва житлового призначення — до 10 років). Кошти, що сплачуються в розстрочку, визначаються з урахуванням зміни ціни на дату внесення коштів за об'єкт незавершеного будівництва з урахуванням індексу інфляції, визначеного Державним комітетом статистики України. У разі, якщо індекс інфляції у будь-якому місяці становить менше 1, вважати його рівним 1.

Стаття 21. Розподіл коштів від продажу об'єктів незавершеного будівництва

Якщо фінансування об'єкта незавершеного будівництва здійснювалось виключно за рахунок централізованих капіталовкладень, кошти, що надійшли до позабюджетного Державного фонду приватизації від приватизації цього об'єкта, розподіляються за такими напрямами, у відсотках:

до Державного бюджету України — 65;

на відшкодування витрат, пов'язаних з приватизацією, — 20;

підприємству, на балансі якого перебував об'єкт незавершеного будівництва, — 15.

Стаття 22. Розподіл коштів від продажу об'єктів незавершеного будівництва у разі фінансування будівництва за рахунок власних коштів підприємства

Якщо фінансування об'єкта незавершеного будівництва здійснювалось виключно за рахунок власних коштів державного підприємства, цьому підприємству перераховуються з позабюджетного Державного фонду приватизації кошти, одержані від приватизації об'єкта незавершеного будівництва, за вирахуванням коштів, витрачених на проведення приватизації.

Стаття 23. Розподіл коштів від продажу об'єктів незавершеного будівництва у разі фінансування будівництва за рахунок власних коштів підприємства та централізованих капіталовкладень

Якщо фінансування будівництва об'єкта незавершеного будівництва здійснювалось за рахунок власних коштів державного підприємства та коштів централізованих капіталовкладень, цьому підприємству перераховуються з позабюджетного Державного фонду приватизації кошти, одержані від приватизації цього об'єкта, пропорційно його вкладу в будівництво. Решта коштів розподіляється відповідно до статті 21 цього Закону.

Стаття 24. Використання коштів від продажу об'єктів незавершеного будівництва

Кошти, зазначені у статтях 21 — 23 цього Закону, використовуються державними підприємствами виключно на поповнення обігових коштів, технічне переоснащення виробництва, освоєння нових технологій та здійснення природоохоронних заходів.

Стаття 25. Розподіл коштів від продажу об'єктів незавершеного будівництва, що споруджувались відповідно до Чорнобильської будівельної програми

До Державного бюджету України зараховуються і спрямовуються на фінансування капітальних вкладень на пускових об'єктах Чорнобильської будівельної програми 90 відсотків коштів, одержаних від продажу об'єктів незавершеного будівництва, що споруджувалися відповідно до цієї Програми. Решта коштів, одержаних від продажу цих об'єктів, використовується для відшкодування витрат на проведення приватизації.

Стаття 26. Використання коштів, одержаних від продажу земельних ділянок

Кошти, одержані від продажу земельних ділянок, на яких розташовані об'єкти незавершеного будівництва, зараховуються до бюджетів відповідних адміністративно-територіальних одиниць, на території яких розташовані приватизовані земельні ділянки.

Стаття 27. Оподаткування операцій з приватизації об'єктів незавершеного будівництва

Операції з приватизації об'єктів незавершеного будівництва звільняються від оподаткування відповідно до закону.

Суб'єктам підприємницької діяльності дозволяється з моменту придбання об'єкта незавершеного будівництва протягом строку будівництва, визначеного умовами приватизації, включати витрати, пов'язані з придбанням об'єкта незавершеного будівництва, його добудовою та введенням в експлуатацію, до валових витрат під час розрахунку податку на прибуток.

Стаття 28. Звільнення від плати за землю

Покупець об'єкта незавершеного будівництва з моменту придбання об'єкта протягом строку будівництва, визначеного умовами приватизації, звільняється відповідно до закону від плати за землю щодо земельної ділянки, на якій знаходиться цей об'єкт, на строк будівництва, визначений умовами приватизації.

Стаття 29. Заборона вимагати виконання умов, не передбачених договором купівлі-продажу об'єкта незавершеного будівництва

Місцевим органам виконавчої влади забороняється вимагати від покупців, з якими укладено договір купівлі-продажу об'єкта незавершеного будівництва, виконання умов, не передбачених цим договором, у тому числі щодо будь-яких грошових стягнень або пайової участі в розвитку соціальної інфраструктури населених пунктів.

Стаття 30. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. У зв'язку з набранням чинності цим Законом припиняється відповідно до пункту 4 розділу XV «Перехідні положення» Конституції України дія Указу Президента України від 28 травня 1999 року № 591/99 «Про особливості приватизації об'єктів незавершеного будівництва».

3. Закони та інші нормативно-правові акти, прийняті до набрання чинності цим Законом, діють у частині, що не суперечить цьому Закону.

4. Кабінету Міністрів України:

підготувати та подати до Верховної Ради України пропозиції про внесення змін до законодавчих актів, що випливають з цього Закону;

розробити та привести у відповідність із цим Законом свої нормативно-правові акти;

забезпечити розроблення та прийняття міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади України нормативно-правових актів відповідно до цього Закону;

забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади України їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.

5. Внести зміни до таких законів України:

1) пункт 5.2 статті 5 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» (Відомості Верховної Ради України, 1997 р., № 27, ст.181; 1998 р., № 10, ст.35; 1999 р., № 48, ст.418; 2000 р., № 32, ст.254, із змінами, внесеними Законом України від 8 червня 2000 року № 1805-III) доповнити новим підпунктом такого змісту:

«5.2.14. Суми витрат, пов'язаних з придбанням, добудовою об'єкта незавершеного будівництва та введенням його в експлуатацію, які виникають у платника податку — покупця об'єкта незавершеного будівництва протягом строку будівництва, визначеного умовами приватизації. При цьому такі витрати амортизації не підлягають.

Рішення про включення зазначених витрат до валових витрат під час розрахунку податку на прибуток приймається платником податку самостійно»;

2) частину першу статті 12 Закону України «Про плату за землю» (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 38, ст.560; 1996 р., № 45, ст.238; 1997 р., № 47, ст.294; 1999 р., № 15, ст.83, № 18, ст.140, № 32, ст.264, № 38, ст.352, № 39, ст.356; 2000 р., № 2, ст.16, № 32, ст.260) доповнити пунктом 16 такого змісту:

«16) покупець об'єкта незавершеного будівництва на земельну ділянку, відведену під такий об'єкт, з моменту придбання об'єкта на строк будівництва, визначений умовами приватизації».

Президент України
Л. КУЧМА.

м. Київ,
14 вересня 2000 року.
№ 1953-III.

коли він уміє працювати

ти, що законопроект про особливості приватизації ММК передбачає виплату трудовим колективом за 50-відсотковий пакет акцій 420 млн. грн. Звичайно, на конкурсі за акції комбінату можна виручити більші кошти, але так само і більше втратити у майбутньому. До того ж Закон України "Про приватизацію майна державних підприємств" передбачає надання пільг трудовим колективам для придбання державного майна та пріоритетне право на його придбання. І це справедливо щодо ММК ім. Ілліча, якщо врахувати, що, починаючи з 1993 року, колектив орендарів не виводив прибутки у різноманітні офшори, а вклав у модернізацію виробництва більш як 600 млн. доларів. Це не рахуючи витрат на поточні ремонти. Для порівняння: за цей самий період у гірничо-металургійний комплекс надійшло лише близько 94 млн. доларів іноземних інвестицій. Тож аргументи на зразок того, що для кожного підприємства окремий закон не приймеш, тут не проходять. Бо навряд чи цей вислів стосується підприємства, яке дає майже 20 відсотків валютних надходжень держави.

Ініціатор цього законопроекту народний депутат Сергій Матвієнков вважає, що оскільки на підприємстві уже, по суті, є власник, який довів свою ефективність конкретними результатами, то треба дати йому можливість працювати і надалі. А якщо на комбінат прийде зовнішній інвестор, то це неминуче призведе до конфлікту. Адже можна стовідсотково стверджувати, що всі 52 тисячі працівників заводу цілком підтримують гендиректора В. Бойка і знають, що вони захищають робочі місця, а це в регіоні з повальним безробіттям дуже важливо, соціальну сферу, від якої, як доводить практика, інвестори намагаються чимскоріш відцуратися тощо. Що це означає для міста, яке майже цілком залежить від комбінату, також казати не доводиться — по суті міська інфраструктура і комбінат нерозривно пов'язані між собою. Бо недаремно В. Бойко заявляє, що коли б він звільнив 15 тисяч працівників, то це ніяк не позначилося б на обсягах виплавленого металу, але для значної частини мешканців міста це була б катастрофа. Саме тому і міська влада, і жителі регіону підтримують трудовий колектив, бо знають, що ММК ім. Ілліча їх також підтримає.

І ще один важливий нюанс. Нині трудовий колектив уже володіє блокуючим пакетом акцій комбінату, тож за умови приходу стороннього інвестора конфлікт неминучий. А це загрожуватиме стабільній роботі виробництва. Одне слово, як зазначив голова Контрольної комісії ВР з питань приватизації Олександр Рябченко, проблема у політичній, а не в економічній площині. Саме з цим і мають визначитися народні депутати під час розгляду законопроекту в другому читанні. А трудовий колектив ММК ім. Ілліча вже визначився — він хоче стати «працюючим власником» підприємства, щоб, за словами гендиректора В. Бойка, показати всій Україні, як потрібно господарювати. Поки що робота Маріупольського металургійного переконує, що там працюючий власник таки чогось вартий. От тільки чи зуміє він захиститися?

Сергій ЛАВРЕНЮК.

Київ—Маріуполь—Київ.

Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

Ювілей

Писати — як живеш і жити — як пишеш...

Завтра Борису ОЛІЙНИКУ виповнюється шістдесят п'ять

Читачі шанують його за непідробну щирість почуттів, сміливість і глибину думки, масштабність мислення, за поезію пристрасну, актуальну, високохудожню. Він за всіх — іноді неймовірно складних — ситуацій залишається самим собою: твердо стоїть на ґрунті багатих традицій вітчизняної поетичної школи, розвиває і продовжує їх власною творчістю.

Просто й природно ввійшов Борис Олійник у духовність нашого народу. Нині він один із найвідоміших майстрів слова. Разовий тираж усіх його видань сягає кількох мільйонів примірників.

Здавалося б, широке визнання могло заспокоїти, заколихати славою. Одначе звиклий до щоденної праці, прискіпливо самовимогливий, поет стримано ставиться до своїх літературних заслуг, живе й працює, не відступаючи від проголошеного в юності кредо: істинний митець відповідає за все, що було, є та буде у світі.

Повні внутрішнього благородства, шляхетності, несуєтної мудрості, ласкавого усміху, твори Бориса Олійника являють нам і ліричного героя діяльного, духовно багатого, щедрого і щирого на почуття. Він любить і знає людей, прощає їм незлі дивацтва, але відверто зневажає і ненавидить ницість, відступництво, дворушництво, йому антипатична людина без надійного духовного осердя, кар'єрист, підлабузник, пристосуванець.

Писати — як живеш і жити — як пишеш — його давнє правило. А що життя справжнього творця багате на труди й думи, то й творчість його багатогранна, поліфонічна. Кращі його поезії стали хрестоматійними. Я з особливим душевним хвилюванням читаю такі ліричні шедеври Бориса Олійника, як «Пісня про матір», «У поета гроші завелись», «Про хоробрість», «Мій борг», «Я б спокійно лежав під вагою століть». Щоразу вони відкриваються мені по-новому, висвічуються неповторними, дедалі привабливішими, гранями. Про кожен з них можна писати окремі дослідження. Вони мають у собі стільки духовного змісту, що скільки не перечитував би — його не вичерпаєш, смислу в цих віршах незрівнянно більше, ніж у тих конкретних словах, з яких вони складаються. Те саме можна сказати і про цикл «Сиве сонце моє», присвячений пам'яті найдорожчої і найріднішої людини — матері. Написаний у стані душевного потрясіння від непоправної втрати, він сприймається як гімн і реквієм конкретній українській жінці з полтавського села Зачепилівки і Матері в її збірному, символічному значенні — людині, якій кожен з нас зобов'язаний усім і насамперед найдорожчим — життям своїм.

А книжка «Сива ластівка», яка витримала кілька видань і в основу якої ліг названий цикл — явище взагалі унікальне. Певне, якби Борис Олійник написав тільки «Сиве сонце моє», він залишився б у нашій поезії визнаним і авторитетним майстром.

Твори поета «заселені» людьми мудрими й мужніми, великими в любові й ненависті, високими духом, вірними у коханні й дружбі — людьми, які живуть задля того, аби світ довкола них став кращий, добріший, людяніший, які скільки можуть, наскільки вистачає їхніх сил і таланту, роблять усе, аби на землі стало більше справедливості, добра й щастя.

Такий і сам Борис ОЛІЙНИК.

Своє шістдесятип'ятиріччя зустрічає він визнаним і авторитетним майстром. Творчість поета відзначено багатьма міжнародними і всеукраїнськими преміями, зокрема і Національною премією України імені Тараса Шевченка.

Його ім'я — серед найпопулярніших письменників України.

Свої шістдесят п'ять Борис Олійник прожив так, що ним пишається і рідна Зачепилівка, і благословенна Полтавщина, і вся наша велика Україна!

Микола ЛУКІВ.

Колектив газети «Голос України» також щиро вітає з ювілеєм народного депутата України Бориса Олійника.

■ Футбол

Про Кубок України і... чергові перенесення в чемпіонаті

Учора відбулося чергове засідання бюро ПФЛ України. Насамперед провели жеребкування пар 1/4 фіналу Кубка країни. Отже, 2 листопада зустрічаються: «Металург» Д — «Металург» М (суддя — В. Шевченко, Київська область), «Дніпро» — ФК «Львів» (В. Мельничук, Сімферополь), «Спартак» — ЦСКА (Є. Аброймов, Одеса), «Кривбас» — «Шахтар» (С. Шебек, Київ).

А в чемпіонаті, хоч гопки скачи, ніяк не обходиться без перенесень. Черговий, 12-й тур пройде сьогодні. Відбудеться шість поєдинків. А от зустріч «Кривбас» — «Динамо» перенесено на невизначений термін.

Сподіваємося, що прихильники динамівців прийдуть 24 жовтня на НСК «Олімпійський», щоб підтримати своїх улюбленців. Того вечора «Динамо» гратиме проти ПСВ (Нідерланди, Ейндховен) у матчі Ліги чемпіонів. Початок о 21.45.

В. Б.

Поступатися, співпрацюючи?

Напередодні холодів про тепло та енергію скрізь багато розмов: у квартирах, на кухні, на вулиці, в метро. Про це щогодини, щодня нагадують радіо, телебачення, газети. На запитання нашого кореспондента відповідає народний депутат, член Комітету з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки ***Ігор КИРЮШИН.***

— Нині наше головне завдання — відновити економіку України. Треба реально оцінювати ситуацію. Ми програли всі торговельні війни. Програли війну в цукрі, спирті, нафті та нафтопродуктах. Фактично сьогодні ми — сторона, яка програла. Нам пропонували ввійти до Митного союзу в рамках СНД. Тепер важко казати про те, погано б нам було в цьому союзі чи ні. Ми там не були. А щодо Договору про вільну торгівлю, то він так і не набрав чинності навіть після його ратифікації Верховною Радою в жовтні 1999 року. І все-таки ми потрібні Росії. Адже наші відносини не обмежуються газовими боргами. Ми потрібні їй як союзник і партнер. І, зі свого боку, ми також прагнемо відновити розірвані економічні ланцюжки. Лише з тією різницею, що, перш ніж один крок ступити, ми сто разів озираємося...

— Тоді, може, за прикладом Білорусі, без оглядки в обійми?

— Для того, щоб розвиватися, нам треба розставити стратегічні пріоритети. Нині найважливішим із них є відновлення економіки. Тому не треба шукати проросійських або прозахідних політиків. Ми мусимо використати всі шанси, хоч би хто їх нам надавав — наш північний сусід чи заокеанські держави. А щодо так званого «білоруського варіанта», то цей жупел пускають у хід тільки задля певної політичної вигоди. Ми обрали свій шлях, і тепер потрібно йти ним, здобуваючи, а не втрачаючи.

— А як ви ставитеся до можливості передання магістральних газопроводів у оренду Росії?

— По-перше, важко собі уявити, що Верховна Рада погодиться на будь-який варіант оренди. А по-друге, невідомо, чи захочуть росіяни утримувати наші газопроводи. Так, їм потрібне гарантоване стовідсоткове транспортування газу на Захід. Але воно може бути гарантоване тільки за нормальних міждержавних відносин. А вони в нас такими не є.

— Ви маєте на увазі несанкціонований відбір газу?

— Несанкціонований відбір газу в наших відносинах — дрібниця. Корінь проблеми не в тому горезвісному борзі, а в ситуації, що склалася в Росії з приходом нової генерації політиків, не обтяженої ностальгійними спогадами за союзним минулим. Вони по-новому дивляться на місце Росії у світі. У цьому розумінні Україні вибирати: або будувати політику, орієнтуючись на інтереси Росії, або послідовно й дипломатично змусити Росію дивитися на нас нашими ж очима.

Важливо, щоб ми були союзниками, знаходили спільні точки зіткнення в поглядах на наші нинішні та майбутні відносини. І ще важливо розуміти, що свої внутрішні ресурси для піднесення економіки ми вичерпали, а самі здійснити необхідні реформи не зможемо. У цьому аспекті проблема газових боргів справді здасться дрібницею. Бо є ще й Чорноморський флот, і Азовське море з Керченською протокою, і кордони.

— Невже ми не зможемо обійтися без сторонньої допомоги?

— Не зможемо, і це ясно як божий день. Останнім часом часто кивають у бік Польщі — ось, мовляв, він, наш потенційний союзник і партнер — країна в минулому теж братерська, з того самого соцтабору, відновила економіку, йде шляхом до Заходу. Але Польща, розпорядившись доладніше, аніж ми, західними кредитами, шукає для своїх товарів ринки збуту. В цьому розумінні Україна становить для Польщі безпечний інтерес. Але немає прикладів того, як польський бізнес поставив на ноги бодай одне українське підприємство з багатомільйонними боргами. Сьогодні реальними інвесторами виступають російські бізнес-структури. І тут прикладів достатньо. Для росіян Україна зрозуміла — немає мовного бар'єра, схожий менталітет. Та й проблеми, що є тут, мало чим відрізняються від російських.

До речі, про борги. На сьогодні суми заборгованостей державі стратегічно важливих підприємств величезні, і це передусім наслідок бездарності державних керівників. Але держава відмовляється брати на себе ці борги. Обирає інший шлях: підприємства роздрібнюють на маленькі шматочки, з вигідних шматочків створюють СП, а невигідні не мають шансів на відновлення, не становлять вони інтересу і для кредиторів. Ця державна політика розорює своїх підприємців, які з дурного розуму одного разу стали донорами підприємств-банкрутів. Це також бездарне управління. Краще вже, як це робиться у світовій практиці, створювати клуби із кредиторів, передавати справи цим клубам, які нехай потім і самі викручуються, керуючи цими підприємствами та повертаючи гроші.

— Власних Соросів у нас немає і не передбачаються?

— Український капітал порівняно з російським у багато разів слабший. Ми заробляємо чимало, але левову частку заробленого витрачаємо на ті самі енергоресурси. Щоб підняти і, як то кажуть, розкрутити занепале підприємство, потрібно бодай п'ять років, а головне, потрібна цілковита підтримка держави і розуміння того, що підприємство, яке знищували і розкрадали впродовж багатьох років, за рік не піднімеш. Тим паче у регіонів є на них свій «рідний» менеджмент, конфлікт з яким неминучий. Український підприємець готовий братися за цю нелегку справу, хоча ризик великий. Є гіркі приклади, такі, як ВАТ «Оріана». Керуюча компанія вщент програла битву з регіональною владою. У результаті втрачено було величезні гроші, вже вкладені в завод. Головна причина такого — недовіра до своїх українських інвесторів та ідеалізація обіцянок багатих дядечків зі Сходу чи Заходу. Хоча саме свій інвестор — опора нинішньої та майбутньої української державної системи. А ось чужий...

— Вернімося однак до зими. В чому все-таки головні причини кризи в ПЕК?

— Неправильно було проведено приватизацію. Найперше треба було приватизувати ТЕЦ і МПЗ. Якби їх передали в приватні руки, у держави не виникало б запитань, де взяти газ і нафту, як змусити платити заводи та населення особливо з початком опалювального сезону. Взяти, приміром, досвід Угорщини. Там теж є зима. Але приватизацію проводили на іншій основі. В приватні руки передусім віддали те, що виробляє енергію — електростанції. А в нас, з одного боку, ТЕЦ перебувають у державній власності, а з другого — приватизують обленерго. Те саме і з шахтами. Ще 1997 року Кабмін прийняв програму закриття неперспективних вугільних шахт і ліквідації збиткових вуглевидобувних підприємств. Отримали позику на реструктуризацію вугільної галузі. І, як завжди, нічого не зробили. Внаслідок цього ми сьогодні цілком залежимо від руки на російському нафтогазовому рубильнику: захоче — вимкне, захоче — увімкне.

— Тобто у результаті ми — заручники?

— Так, сьогодні ми заручники. І залишатимемося ними доти, доки не розв'яжемо енергетичної проблеми. Хоча майже за 10 років незалежності можна було зробити багато — збільшити видобуток української нафти, газу, вугілля, виконати програму закриття неперспективних вугільних шахт, налагодити виробництво власного ядерного палива, активно впроваджувати інші альтернативні джерела електроенергії. Не додумали, не встигли, не змогли.

Тепер зимуватимемо на ручному управлінні. Але ручне управління потребує міцної руки. А якщо вона здригнеться?

— А якщо не здригнеться?

— Сподіватимемося. Прем'єр Віктор Ющенко свято вірить: усе те, що він робить, правильно. Дай Боже. Я особисто хочу, щоб ми змогли ефективно скористатися нинішніми можливостями Росії як стратегічного партнера і могутнього кредитора нашої економіки.

— Навіть якщо доведеться чимось поступитися?

— Зважити треба...

— Дякую за розмову.

Анатолій КАРАСЬ.

Про окремі спекуляції в процесі реформування судової влади

Реформа судової системи — процес складний і тривалий, який потребує, поряд із прийняттям і реалізацією відповідних законів, ще й змін у правосвідомості суспільства.

Турбує те, що сьогодні одним із об'єктів політичних спекуляцій з приводу проведення судової реформи стала ціла структурна гілка в системі судів, якою є військові суди.

Характерною з цього приводу є стаття Бориса Свиридова «Чи потрібні військові суди?» в одній відомій юридичній газеті, який вважає, що їх існування не узгоджується з принципами демократії. Обгрунтовуючи власне бачення проблеми, пан Свиридов стверджує, що взагалі є сумнівною ефективність діяльності всієї військової юстиції, «здійснення військового правосуддя військовослужбовцями є пережитком», «військове середовище виховує у військових суддів чиношанування і підлеглість» і останнє, що надзвичайно стурбувало пана Свиридова у військових судах, це те, що йому «незрозуміло, кому ж вони підпорядковані».

Сумніваємося, що автор згаданої статті взагалі цікавився хоча б тим, як ставляться до роботи військових суддів самі військовослужбовці, для яких кваліфіковане рішення суду стало єдиною можливістю поновити свої права, отримати заборгованість у різних видах утримання, довгоочікуване житло, повернути своє добре ім'я у разі поновлення на посаді тощо.

Боєздатність армії та спроможність виконувати покладені на неї обов'язки грунтуються передусім на дисципліні та правопорядку, і це ніхто не заперечує. Існування військової судової системи притаманне практично всім державам, які мають регулярні збройні сили, ця практика перевірена досвідом і часом.

Військові суди (всього 28), всупереч уявленню опонентів, здійснюють правосуддя, дотримуючись абсолютно однакової процесуальної процедури і для інших місцевих судів. Суть діяльності військових судів грунтується на принципі: «Військовослужбовець — громадянин і член суспільства».

Щодо якості правосуддя, то статистичні дані свідчать, що з постановлених військовими судами вироків у середньому лише трохи більш як 2% скасовують, 4% —змінюють. Порівняно з іншими судами, це є пристойним показником. Щодо цивільних справ, то твердження пана Свиридова про те, що їх розгляд є «надзвичайним явищем», м'яко кажучи, не відповідає дійсності.

Автор статті зазначає, що проглядає незахищеність військовослужбовців. В цьому, здається, він має рацію. Але не наводить даних, скільки військові суди виносять рішень за скаргами військовослужбовців про скасування незаконних наказів командирів та начальників. Наприклад, тільки у 1999 році 73% таких скарг визнано обгрунтованими. Чи це не захист прав?

Таким чином, видається, нічим не підтверджене припущення пана Свиридова про те, що ефективність діяльності військової юстиції, зокрема військових судів, є сумнівною.

Усупереч твердженням автора статті, назва військового суду зумовлена не його підпорядкованістю органам військового управління, а лише специфічним суб'єктом правовідносин, який є визначальним для його юрисдикції. Гарантії незалежності суддів військових судів, так само як і визначений законом порядок контролю за їхньою діяльністю, наповнені аналогічним змістом і стосовно інших суддів. Тим, кого надзвичайно хвилює питання, кому підпорядковуються суди, з усією впевненістю можна відповісти — їх підпорядкованість в умовах функціонування незалежної судової влади принципово неможлива.

Вимоги до судді військового суду бути офіцером передусім пов'язано з метою забезпечити розгляд судової справи висококваліфікованим юристом і водночас обізнаною у військових справах людиною, а також мобілізаційну готовність військ на випадок особливого періоду, що заслуговує тільки схвалення.

Існування військових судів як незалежних і безсторонніх, створених відповідно до закону і здатних забезпечити справедливий і відкритий розгляд справ упродовж розумного терміну, цілком відповідає вимогам ст. ст.6 та 13 Європейської Конвенції з прав людини, їх демократичність підтверджено і в рішеннях Європейської комісії та Європейського суду з прав людини.

За нашим глибоким переконанням, руйнування успішно діючої і перевіреної досвідом системи військових судів поставить під сумнів реальну можливість кваліфікованого судового захисту прав і свобод військовослужбовців, законних інтересів військових частин. На користь цієї позиції свідчить таке:

1. Обсяг роботи військових судів збільшується і збільшуватиметься за рахунок значного зростання активності військовослужбовців щодо судового захисту порушених прав.

2. Посилання на те, що військові суди, порівняно з іншими, розглядають менше справ, не можна визнати переконливим, тому що рівень судочинства має визначатися не кількістю, а якістю розглянутих судових справ.

3. Військові суди забезпечують необхідну оперативність розгляду справ, бо неприпустимо, щоб військовослужбовець, який скоїв злочин, довго чекав на судове засідання, перебуваючи в розташуванні військової частини, особовий склад якої несе бойове чергування.

4. Специфіка функцій, виконуваних військовими формуваннями, створила багаторічну, характерну тільки для військових судів практику розгляду певної категорії справ безпосередньо у військових частинах.

5. Наявна підсудність справ у місцевих судах за територіальним принципом не може бути такою дієвою, що властиво військовим судам, територіальна підсудність справ яких пов'язана з наявною структурою військових формувань, а це дає можливість зробити ці суди доступними для людей, значно скоротити час на розгляд справ, обсяг судових витрат.

6. Діяльність військових судів, укомплектованих кадровими офіцерами, у мирний час активно сприяє зміцненню законності і правопорядку у військових формуваннях, а їх ліквідація унеможливить мобілізаційне розгортання системи судів у Збройних силах в особливий період.

7. Специфіка суб'єкта правовідносин така, що багато нормативних актів, наказів, інструкцій згідно законодавством про державну таємницю, а це потребує від суддів відповідних допусків, що мають судді військових судів.

8. З огляду на принципове значення забезпечення ефективно діючого цивільного контролю за діяльністю Збройних сил та інших військових формувань, зокрема шляхом здійснення судочинства, стає неприпустимим обмеження прав громадян, зокрема військовослужбовців, щодо звернення до компетентного, неупередженого суду.

Микола ДРИГА,
заступник голови військової колегії Верховного Суду України, заслужений юрист України,
Сергій ДЯЧУК,
кандидат юридичних наук.

Важкі рахунки Німеччини

У серпні набрав чинності закон про німецький фонд «Пам'ять, відповідальність, майбутнє», після ухвалення якого планували виплатити компенсації колишнім примусовим працівникам уже нинішнього року. Але на практиці все виявилося значно складніше. Оскільки досі не вироблено механізм передання коштів партнерським організаціям (у даному разі — національним фондам «Взаєморозуміння і примирення»), колишнім остарбайтерам доведеться чекати. Як пояснили мені в німецькому фонді, принаймні до кінця першого кварталу наступного року. Попереду ще копітка праця з представниками національних фондів, щоб обговорити всі деталі цього складного процесу. Але поки офіційні державні організації розв'язують посталі проблеми, в Німеччині розгортається досить потужний рух на захист колишніх примусових працівників (здебільшого українських. — Авт.), яким компенсація на батьківщині «не світить», бо вони не мають підтвердних документів про їхнє перебування в Німеччині. Тисячі колишніх українських остарбайтерів уже по 5—7 років очікують відповіді з Міжнародного центру пошуку в Арользені. А ще тисячі отримали звідти відмову-вирок: «У списках не значиться». Але ж ці люди там були! До редакції від них надійшло близько 500 листів. Скалічені долі, страшна молодість, злиденна старість. Мольби: «Допоможіть у розшуку документів, це моя остання надія». А в автора можливостей — майже жодних. Хіба що розповісти в німецьких газетах про цю проблему забутих і принижених співвітчизників. Раптом стрепенуться серця не винуватців, ні — людей уже нової генерації? Раптом прийдуть вони на допомогу? І прийшли. Не багато, але прийшли...

Доктор Рак, фрау Фракманн та інші

Відгуків на публікації було чимало, і найрізноманітніших. Для більшості витяги з листів читачів «Голосу України» в німецьких виданнях стали ледь не сенсацією: «Ми цього не знали!» Причому відгукнулися люди і молоді, і літні. Колишній інженер, а тепер зовсім небагатий пенсіонер Дітер Денгард запропонував скільки може — 500 марок, щоб їх передали найнезаможнішим. Його батько — рядовий Фрідріх Денгард — загинув під Орлом у 1943-му. «Ненавиджу фашизм», — тихо сказав цей сивий чоловік. З далекого містечка приїхала 75-річна фрау Фракманн зі «своїм» списком. З'ясувалося, на підприємствах, що належали її родині в Ганау в роки другої світової війни, теж працювали остарбайтери з України. Частково архів зберігся, і вона хотіла б розшукати цих людей, щоб сплатити їм компенсації — особисто від себе. Я подивилася прізвища. Вони — українські, але багато які перекручені. Натомість міста, звідки цих людей вивезли, легко прочитати: Чернігів, Лубни, Сімферополь, тодішня Юзівка. Особливо багато вивезених із села Середній Сарай, що в Криму. Розповідь фрау Фракманн із зазначенням прізвищ з її списку була опублікована в «Голосі України». Після публікації вона отримала безліч листів від колишніх примусових працівників, які працювали на інших підприємствах, з тим самим проханням: допомогти у розшуку підтвердних документів. Але жодного листа від тих, хто працював в Ганау, через що ця літня жінка була щиро засмучена. Не відгукнувся на публікацію і фонд «Взаєморозуміння і примирення», який міг би допомогти відшукати згаданих людей.

Зате відгукнувся керівник державного архіву землі Гессен, історик і архівіст доктор Клаус-Дітер Рак, котрий ще задовго до офіційних рішень німецького уряду про виплати компенсацій почав займатися проблемою остарбайтерів. Найбільше він співпрацює з московським товариством «Меморіал», що має потужну базу даних на вивезених до Німеччини з республік колишнього СРСР. Із чималими труднощами йому вдалося створити архів документів людей, які працювали на промислових підприємствах землі Гессен. Доктору Раку я й віддала листи читачів, котрі написали в «Голос України», з проханням відшукати підтвердні документи. На обробку листів знадобиться близько двох місяців. І хоча він займається пошуком інформації про тих, хто працював у землі Гессен, доктор Рак пообіцяв: жоден лист наших читачів не залишиться без відповіді. Складність лише в тому, що в деяких немає навіть найменшої зачіпки, завдяки якій можна було б знайти їхнє колишнє підприємство. Не зазначено не назву міста, ані місцевості. Немає нічого, що хоча б у якийсь спосіб вказало б на місце їхнього перебування під час війни. Я запитала у пана Рака, яка ймовірність знайти підтвердні довідки.

На його думку, вона досить висока, адже перебування примусового працівника фіксувалося в Німеччині принаймні 4 рази: у поліції, за місцем проживання, на підприємстві, у лікарняній касі. А дуже часто і в пенсійному фонді. Хоча багато архівів згоріло під час війни, але щось та й вціліло. А от решті примусових працівників, додав доктор Рак, які ще не мають таких документів, я можу дати надію: при бундесархіві створено поштову скриньку для їхніх листів. Ті, хто звернеться туди, можуть розраховувати на нашу допомогу. Жодне з прохань не залишиться без уваги.

До речі, листи, які отримала фрау Фракманн, також передано до гессенського архіву, де ними займатимуться історики та архівісти.

«А нас учили, що всі німці — фашисти...»

У травні в «Голосі України» було опубліковано зворушливого листа професора Конрада Бальке, який розшукував «свою» Марію — дівчину з України, котра працювала у сім'ї його батьків. Він знав лише її прізвище — Гончаренко. Професор Бальке надіслав також фотографію Марії і написав, що довго і безуспішно розшукує її. На жаль, Марія не відгукнулася, хоча за віком мала бути 1925-го чи 1927 року народження. Щоправда, надійшов лист від учительки з Ужгорода. «Найпевніше, — пише вона, — то була моя тітка Марія Гончаренко. Вона повернулася з Німеччини і жила у свого брата, мого батька, у Сумській області. Заміж не вийшла, а коли постаріла, то я забрала її до себе. Вона розповідала, як тепло ставилися до неї в німецькій родині, які то були гарні люди. Та я не вірила їй, адже у школі нас учили, що всі німці — фашисти. Та й я своїм учням повторювала те саме. Хоч це й соромно, та я нічого не знаю про свою тітку, не знаю, де вона була в Німеччині. А тепер і не дізнаюся: тітка померла 10 років тому. Була вона дуже добра, чуйна, багато працювала, моїх дітей зростила. На селі її поважали. А я через свої вчительські злидні навіть пам'ятника їй не можу поставити».

А може, то була не та Марія Гончаренко? Може, доля виявилася ласкавішою до іншої жінки з такими самими іменем і прізвищем, яка працювала в родині Бальке? Старий професор усе ще сподівається, що Марія знайдеться...

Троє дітей покійної Лідії Петрівни Кузьменко, яка замолоду також сповна зазнала горя в Німеччині, просять розшукати колишнього інженера заводу сільгоспмашин (м. Франкфурт-на-Майні) на прізвище Шоссер чи Шостер, котрий допоміг матері вижити, непомітно підгодовуючи або забираючи на вихідний додому глядіти дітей.

А от брат і сестра Василь Никонович Рой і Віра Никонівна Лазоркіна просять допомогти знайти в Німеччині могилу батька. Їхня мати отримала повідомлення, що він пропав безвісти. Пізніше з'ясувалося, що рядовий Рой не загинув, а потрапив у полон, працював на шахті, де й помер. На жаль, у листі не вказано ні назву шахти, ні місцевість, де вона була розташована. Тому розпочати пошуки, не маючи ані найменшої зачіпки, неможливо. Хоча в Німеччині могили померлих військовополонених і примусових робітників ретельно доглядають, на цих могилах встановлено невеличкі стандартні камені з прізвищами, датами народження і смерті.

Майже одночасно з листом Василя Роя надійшов лист від німецької вчительки Дагмар Гоффманн. Вона пише: «У нашому селі поховано військовополоненого, якого наприкінці війни привселюдно розстріляли есесівці. Ми знаємо, що його звали Петро Дунов чи Дунаєв, народився він 25 листопада 1912 року, родом з України. Село чи місто, де він народився, або, може, був призваний до армії, звалося Сабан чи Саман. Мав при собі фотографію дружини з дітьми. Дехто каже, що на ній була жінка з дівчинкою. Та фотографія загубилася. Ми ще знаємо його табірний номер 39594 VA. Розуміємо: цього замало, та сподіваємося на чудо, що його рідні живі й тепер зможуть бодай що-небудь дізнатися про нього. Могилу ми доглядаємо». Небагато даних про людину, чия сім'я, найпевніше, також отримала про нього звістку, що пропав безвісти...

Шукають наші, шукають німці. І, гадаю, поки живі діти, а може, й онуки розшукуваних, ці пошуки триватимуть. Адже війна не закінчена, доки не поховано останнього солдата, чи не так? А скільки їх, невідомих наших воїнів, залишилося в чужій землі! І не забули про них ні наші, ні німці. От лише хто б розпочав пошук не на дилетантському рівні?

І ще раз про пошук

Зізнаюся: у мене гора з плечей звалилася, коли я передала читацькі листи докторові Раку. Деякі пролежали у мене майже рік: нікому їх було віддати. А лише моїх зусиль для такої роботи було замало: це — справа фахівців. І все ж нудьга бере за серце: чи всі дочекаються відповідей на свої листи, адже більшість читачів — люди похилого віку? Я вже неодноразово запитувала зі сторінок газети: чому колишні примусові робітники змушені самотужки шукати підтвердні документи в Німеччині. Адже звалити цю турботу на їхні голови — означає свідомо приректи справу на невдачу. Я переконалася в цьому, бо люди розповідають про пережите, про страждання, але забувають зазначити хоча б місто, де вони працювали. Або перекручують назви чи взагалі їх не пишуть. Та й навряд чи вони самі зможуть зробити це краще — вік таки дається взнаки. Припускаю, що комусь одному чи, може, десятьом пощастить. Але ж потребують підтвердних документів тисячі. Те, що вони не отримали відповіді з Арользена чи одержали відмову, я можу пояснити: в Арользені працюють люди, які дуже далекі від наших проблем і які чудово розуміють: чим швидше вони видадуть довідки нещасним людям, тим скоріше залишаться без роботи. Не хочу я цих німців судити суворо. Гадаю, в Німеччині є кому це робити. Та й чому про це насамперед мають піклуватися німці? Адже в нас є кому потурбуватися про отримання всіх потрібних довідок для колишніх примусових робітників. Це національний фонд «Взаєморозуміння і примирення», який утримують на кошти німецького уряду. В інтерв'ю газеті «Факты» його голова Ігор Лушников на запитання, чи надає фонд допомогу у відправленні запитів, відповів: в окремих випадках ми намагаємося допомогти, але оформляти всі запити не в змозі. Захисну пам'ятку федерального міністерства фінансів Німеччини і міжвідомчого робочого штабу з компенсаційних виплат колишнім підневільним робітникам: «...Для отримання відповідних документів звертайтеся, будь ласка, передовсім до компетентної партнерської установи (національні фонди «Взаєморозуміння і примирення». — **Авт.**). Причому і в тому випадку, якщо наявних документів не досить і ви лише в інший спосіб (наприклад, назвавши свідків) можете підкріпити вірогідність ваших свідчень про переслідування, що мали місце проти вас». А далі пам'ятка для колишніх підневільних робітників детально розповідає, що має робити з цими свідченнями не заявник, а фонд. І настійно радить не проводити пошуки самотужки, адже архіви у «прискореному порядку» розглядають запити фондів, а не приватних осіб. Чи треба ще щось додавати до зацитованого? Хіба що звернутися до совісті, з якою в даному випадку, мабуть, скрутнувато. Наприклад, Олександрові Брущинському із Сміли Черкаської області в обласному фонді на його численні прохання відповіли: «А гроші хто отримуватиме? Ви? То ви й розшукуйте свої документи!».

Нині за пошук документів для колишніх підневільних робітників беруться німецькі громадські організації, які не мають для цього коштів (адже кошти на пошуки надано національним фондам), але співчувають людям, що потрапили у важку ситуацію. Я знаю: вони підуть із шапкою по колу, аби допомогти нашим бабусям і дідусям. Та чи додасть це авторитету державі Україна?

Валентина ПИСАНСЬКА.
Франкфурт-на-Майні.

Репортаж

Влада, власність і людина

Ці три одвічні постулати були в центрі уваги заступників голів обласних рад України котрих зібрали 17—18 жовтня, у Хмельницькому два профільні комітети Верховної Ради — з питань державного будівництва та місцевого самоврядування і з питань економічної політики, управління народним господарством, власності та інвестицій — за активної участі керівників Управління у зв'язках з місцевими органами влади і органами місцевого самоврядування апарату Верховної Ради України. На нараді-семінарі обговорювалося наболіле питання управління власністю територіальних громад.

Відкриваючи нараду, заступник голови комітету Верховної Ради Олексій Іщенко наголосив, що, незважаючи на цілу низку прогалин у законодавстві, на Хмельниччині набуто значного досвіду управління майном спільної власності. Саме про ті здобутки не тільки розповів своїм колегам голова обласної ради Микола Приступа, а й показав на практиці в обласному центрі, Кам'янець-Подільському та Дунаєвецькому районах. Однак все це, не раз наголошував Микола Іванович, завдяки плідній співпраці з обласною державною адміністрацією.

Під час практичного ознайомлення з методикою та якістю управління об'єктами комунальної власності, на пленарних засіданнях та за «круглим столом» заступники голів облрад, висловлюючи своє захоплення хмельниччанами, указували на цілу низку прогалин у законах України «Про місцеве самоврядування», «Про власність», «Про підприємство» тощо, де не виписано механізм управління, передачі чи прийняття об'єктів у володіння. Сьогодні особливо гостро це питання стоїть на селі, де споруджені колишніми колгоспами клуби, будинки культури, ФАПи передаються на баланс сільрад. Отже, переконували промовці, потрібні не тільки зміни до чинного законодавства, а й постала нагальна проблема прийняття закону «Про комунальну власність».

Щоправда, промовці не обмежувалися темою дискусій, а й порушували інші проблеми, пов'язані з діяльністю низових ланок рад, уточненням повноважень та розпорядчих функцій, відсутністю на державному рівні координаційної вертикалі рад тощо.

Обговорювалося і звернення до Президента України від імені учасників наради щодо порушення Конституції України у частині суміщення посад п'ятьма головами облдержадміністрацій і посад голів облрад. Під час дискусій це питання трансформувалося у відповідний депутатський запит.

На завершення керівники семінару запевнили заступників голів облрад, що їхні пропозиції щодо прийняття нових законодавчих актів та внесення доповнень до чинних законів буде ретельно вивчено, систематизовано і профільні комітети вийдуть з ними на Верховну Раду. А заступник київського міського голови Володимир Яловий запропонував відзначити 10-річчя дії Закону України «Про місцеве самоврядування» проведенням у наступному місяці аналогічного семінару в столиці України, де, за його словами, також є багато повчального у питанні управління комунальним майном. До того ж у столиці зможуть взяти участь у семінарі і перші особи держави. А відтак, розмова буде предметнішою і зацікавленішою.

Михайло ВАСИЛАШКО.

На знімках: подільський хліб-сіль для гостей; перебування учасників семінару в Кам'янці-Подільському на заводі продтоварів.

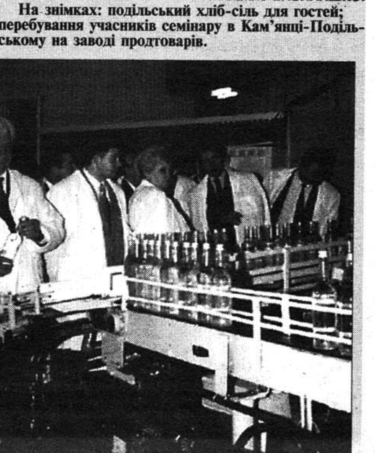

«Ненавиджу фашизм», — сказав сивий чоловік

Україна — ЄС: поступ до Європи

Політика «багатовекторності», яку сповідує наша держава, дає їй змогу балансувати в системі міжнародних економічних інтересів. Проте вступ до Європейського союзу найближчих сусідів і торговельних партнерів України — Польщі, Чехії, Словенії, Угорщини та інших — спонукає нашу державу прискорити процес входження в Європу. Саме тому Україна нині — у пошуку шляхів розв'язання двох головних проблем: інтеграції в Євросоюз та вступу до Світової організації торгівлі.

Наприкінці 1999 року на саміті ЄС у Гельсінкі було прийнято Спільну стратегію Європейського союзу щодо України: проголошено важливе значення стратегічного партнерства. Сьогодні країна намагається реалізовувати угоду про партнерство і співробітництво, що є найпростішою формою взаємовідносин з Європейським союзом. Водночас невизначеність позиції ЄС до України, «затягування» проголошених у 1999 р. спільних інтеграційних процесів спонукає нас прискорити процес приєднання до Світової організації торгівлі (СОТ). Лише так зможемо наблизитися до бажаного нам євроринку.

Приєднання до СОТ — процес досить трудомісткий і складний з юридичного погляду. Але без цього не може бути повноправної участі України в системі світової торгівлі, зокрема з Євросоюзом. Укладення угоди про вільну торгівлю з ЄС могло б стати кульмінаційною точкою в реформуванні нашої економіки: зовсім по-іншому почали б ставитися до бізнесу в Україні інвестори і торговельні фірми, різко зросла б їхня активність. А це збільшило б податкові надходження до бюджету, дало поштовх соціально-економічному розвиткові, технічному прогресу та піднесенню добробуту українського народу.

Зрештою, вступ до ЄС та СОТ є єдиною можливістю для українських підприємств вийти на євроринок повноправними партнерами, не обмеженими дискримінаційними санкціями.

На жаль, чинні українські закони містять норми, які нерідко межують із прямими порушеннями стандартів та норм права ЄС. Експерти Українсько-європейського консультативного центру вважають, що аналіз навіть тих 132 актів щодо торгівлі товарами з ЄС, котрі вже прийняті в Україні на виконання угоди про співпрацю та співробітництво з ЄС, свідчить про серйозні неузгодженості та суперечності. Стосуються вони індикативних цін на експорт, режиму акцизного оподаткування, ліцензування імпорту, експортного мита, високого рівня тарифного захисту.

Тому нині слід невідкладно прийняти цілу низку нормативних документів, аби наблизити наше законодавство до основних регулюючих положень ГАТТ/СОТ, зокрема врахувавши угоди щодо торгівлі послугами та інтелектуальною власністю, а також щодо телекомунікаційних і фінансових послуг та інформаційних технологій.

Основу цих документів формують кілька базових засад, відповідно до яких торговельна система має бути:

— позбавленою будь-якої дискримінації (країна не повинна упереджено ставитися до тих чи інших торгових партнерів: їм усім однаково надається статус «найбільшого сприяння»; так само не повинна проводитися політика дискримінації між національними та іноземними товарами та послугами, яким надається «національний режим»);

— передбачуваною (іноземні компанії, інвестори та уряди повинні мати впевненість, що торговельні бар'єри — в тому числі тарифи, нетарифні заходи тощо — не вводитимуться самовільно без узгодження з партнерами; дедалі більше тарифних ставок і зобов'язань щодо відкриття ринків «закріплюються» угодами СОТ. У цьому зв'язку слід відзначити, що Україна мала б максимальний позитивний ефект за умов паралельного прийняття до СОТ і Росії. Адже тоді стабільнішою і прогнозованішою була б позиція Росії на україно-російському енергетичному ринку);

— відкритою для чесної конкуренції (треба відмовитися від таких «нечесних» прийомів, як, скажімо, експортні субсидії та продаж товарів за демпінговими цінами з метою завоювання ринків збуту).

Тривалість інтеграції України в європейський ринок і реальний обсяг торгівлі з країнами ЄС залежать не так від торговельних бар'єрів та їх усунення імпортерами української продукції, як від внутрішніх чинників, за якими Україна ще істотно поступається європейським партнерам. Наприклад, показник ВВП на душу населення. В Україні він становить лише 2,4% від аналогічного країн — членів ЄС, або 11,4% від показника країн — претендентів «першої хвилі».

Невтішними є й параметри економічного зближення з країнами ЄС. 1999 року частка всіх країн ЄС у зовнішній торгівлі України становила 18,9%, в той час як частка Росії — 36,9%. Істотним недоліком зовнішньоекономічних зв'язків України з ЄС є дисбаланс у відносинах з окремими країнами — членами цієї організації: за підсумками минулого року на дві країни — Німеччину та Італію — припадало 46,2% товарообігу з ЄС, а для ринків більшості країн ЄС Україна залишається економічно невідомою країною.

Слабкою стороною української зовнішньої торгівлі є структура експорту, орієнтована на товари з низьким ступенем переробки, щодо яких у ЄС застосовують протекціоністські заходи (текстиль, нафтопродукти, чорна металургія). 1999 року в структурі експорту частка товарів текстильної групи становила 16,9%, мінеральних палив (у тому числі нафти і нафтопродуктів) — 16%, чорних металів та виробів з них — 15,7%. Паралельно з цим склалася деструктивна структура імпорту: Україна закуповує продукцію, яку здатна частково чи повністю виробляти самотужки. Впродовж останніх років українські підприємства переоснащуються імпортним устаткуванням, виробництво якого або вже є, або могло б бути налагоджене в Україні. В той час, як можна було б нарощувати додатковий експортний потенціал України, широко використовуючи внутрішньопромислову кооперацію з підприємствами ЄС. Зокрема, в машинобудуванні та металообробці.

Для підвищення експортного потенціалу металургійної промисловості Україна може і повинна використати помітну в другій половині 90-х років тенденцію територіального переміщення виробничих інтересів західноєвропейських концернів на Схід. У країнах Центральної та Східної Європи закріпилися німецькі фірми, з'явилися дочірні підприємства італійських та британських концернів. Східну експансію металургійних концернів Заходу підхльостують не тільки участь у постсоціалістичній приватизації та дешеві робоча сила, сировинні і енергетичні ресурси, а й передусім високі транспортні витрати в собівартості західноєвропейського виробництва металу. Тому транснаціональні корпорації зацікавлені перенести виробничі потужності ближче до джерел сировини, переробної бази і ринку збуту. Україна щодо сировинних ресурсів переважає країни Центральної та Східної Європи. Залучивши західноєвропейські металургійні концерни в Україну — через участь у приватизації, сировинному і виробничому кооперуванні, — ми можемо використати їхній сильний вплив на уряди європейських держав, щоб лобіювати свої інтереси на європейських ринках.

Але залучення іноземних концернів до промислово-технічної кооперації вимагає від України забезпечити передовсім привабливий інвестиційний клімат. А тут ми маємо чи не найсерйозніші проблеми. Недарма нинішні обсяги прямих іноземних інвестицій в Україні досить незначні порівняно з іншими країнами з перехідними економіками. Щодо прямого інвестування в Україну, то тут країни ЄС все ще очікують. А це знову-таки обумовлено неефективністю функціонування нашого ринку товарів та послуг, фактично санкціонованою державою необов'язковістю додержувати умови контрактів, відсутністю інституцій захисту прав власника та законодавчих гарантій від нерегламентованого втручання державних структур у діяльність суб'єктів господарювання. Ризики, пов'язані з іноземними інвестиціями в Україні, дуже високі. Національна система оподаткування пригнічує ділову активність, а корупція не дозволяє забезпечити у процесі приватизації конкурентні умови.

Тому, якщо протягом найближчих років загальний макроекономічний клімат в Україні істотно не поліпшиться, не буде передумов розвиватися інфраструктурам для продуктивної співпраці в рамках угоди про вільну торгівлю з ЄС. Аби виконати вимоги зазначеної угоди, нам насамперед належить здійснити бюджетну та податкову реформи, створити ефективний інститут захисту прав власника, забезпечити реальну незалежність Національного банку й судової системи, створити ефективний нагляд за фінансовим сектором. Без цього буде важко витримати конкурентну боротьбу, аби залучити сюди найпривабливіших інвесторів і партнерів.

Застосування стандартів ЄС в Угорщині, Чехії, Польщі, Естонії та Словенії автоматично ставить шлагбаум для експорту туди значного переліку наших товарів. У свою чергу, Україні потрібно буде врівноважити торговельний баланс, зменшивши імпорт із згаданих країн. Це і є втрати від розбіжності в часі прийняття нових (у даному разі — європейських) стандартів у сфері зовнішніх економічних зв'язків і від неузгодженості законодавчої бази зовнішньої торгівлі. Але найістотніші негативні наслідки може мати відсутність реструктуризації промислового сектору та продовження випуску застарілої неконкурентоспроможної продукції. Наша участь у спільному європейському ринку і зоні вільної торгівлі призведе до того, що українські виробники потраплять у сферу жорсткої конкуренції. З другого боку, це буде чи не найдієвішим стимулом модернізації виробництва. Конкуренція змусить українських підприємців збільшувати продуктивність праці та якість виробництва — зокрема, завдячуючи вільному доступу до капіталу і новітніх технологій та запровадженню європейських стандартів економічної діяльності, що стимулюватиме приплив прямих інвестицій.

Щоправда, у «викривленому» вітчизняному ринковому просторі є реальна ймовірність зростання антидемпінгових розслідувань, особливо щодо «вразливих» груп товарів українського походження. Вона зменшить наш експорт сільськогосподарської, машинобудівної та споживчої продукції. І це лише «перша хвиля» проблем. Із плином часу країни-учасниці ЄС встановлять зв'язки з новими членами — країнами ЦСЄ і скористаються перевагами їх експортного потенціалу, звужуючи орієнтацію на український експортний сектор. Традиційна наша експортна продукція матиме значно менший попит на ринку ЄС.

Серед позитивних чинників інтеграції України в ЄС особливе місце посідають ті, що мають соціальну спрямованість. Зокрема, інтегруючись до ЄС, Україна приєднається до Шенгенської угоди. Це могло б стати реальним кроком до «Європи без кордонів», дозволяючи безвізовий проїзд територією держав — членів угоди: Німеччини, Франції, Бельгії, Голландії, Люксембургу, Данії, Фінляндії, Швеції, Італії, Греції, Австрії, Норвегії та Ісландії. У процесі інтеграції до ЄС Україна приєднається до Хартії основних соціальних прав працівників, яка визначає право всіх громадян ЄС на вільне пересування в межах ЄС, вільне працевлаштування, адекватну оплату праці, гарантії соціального забезпечення тощо.

Співробітництво з ЄС сприятиме реформі охорони здоров'я, освіти, культури, соціального захисту і соціального страхування відповідно до європейських стандартів. ЄС надає важливого значення заходам з охорони навколишнього середовища та зацікавлений у співпраці з Україною для запобігання і боротьби з локальними та регіональними забрудненнями. Впровадивши в Україні європейську систему екологічної експертизи, поліпшимо якість довкілля.

Отже, європейський вибір України зумовлений усвідомленням інтеграції як важливого чинника цивілізованого економічного розвитку, державної незалежності і безпеки, політичної стабільності, інтелектуального прогресу, відновлення європейської сутності країни.

Богдан ГУБСЬКИЙ,
доктор економічних наук,
народний депутат України.

«Трудова Україна» працює над поверненням заощаджень, покладених до Ощадбанку СРСР

Проблема

Розв'язання проблеми якнайшвидшого повернення громадянам України грошових заощаджень, що були покладені в період до 1 січня 1992 року до установ колишнього Ощадного банку СРСР, має важливе соціально-політичне значення. Воно дуже актуальне, адже зачіпає інтереси кожної української родини.

Цього року на погашення боргу перед вкладниками до банків СРСР держбюджет України передбачив 200 млн. гривень. Така само сума, починаючи з 1997 року, передбачалася щорічно. Та за три роки — з 1997-го по 1999-й — реально вдалося виплатити лише 60 млн., оскільки коштів у бюджеті хронічно не вистачає. Такими темпами ці виплати можуть розтягнутися на тисячі років. Щоб прискорити процес, потрібно, мабуть, повніше використовувати державні внутрішні ресурси.

Природно, що на адресу депутатської групи «Трудова Україна» надходять численні звернення виборців з проханням надати детальнішу інформацію та сприяти справедливому вирішенню цього питання на міждержавному рівні. Окрім цього, тема повернення вкладів громадян України постійно перебуває в полі зору засобів масової інформації, цю проблему часто порушують у своїх виступах політики й державні діячі, але помітних зрушень щодо її розв'язання не спостерігається.

Враховуючи вищезазначене, керівництво депутатської групи «Трудова Україна» на найвищому державному рівні ініціює розгляд можливостей та вивчення доцільності денонсації або оголошення недійсною для України з моменту підписання Угоди про принципи і механізми обслуговування внутрішнього боргу колишнього СРСР від 13 березня 1992 року. З цим питанням керівник депутатської групи «Трудова Україна» І. Шаров уже звернувся до Голови Верховної Ради України І. Плюща.

— Доля грошових заощаджень громадян України в Ощадбанку СРСР, — підкреслює керівник «Трудової України» Ігор Шаров, — важливий чинник у творенні виваженої та вивіреної політики нашої держави. А оскільки останнім часом українсько-російські міждержавні відносини надто часто складаються не на нашу користь, то цей чинник може стати одним із головних в активі України стосовно Росії. І те, що це питання офіційно розглядають Голова Верховної Ради та керівники головних фінансово-банківських установ країни, лише підкреслює готовність відстоювати як державні інтереси загалом, так і, крізь їхню призму, інтереси кожного громадянина України зокрема.

Уже надіслано відповідні листи-запити і на адресу голови правління Ощадбанку України В. Грибкова та голови правління Національного банку України В. Стельмаха. В них депутатська група «Трудова Україна» просить надати загальну інформацію та правові висновки, а також ознайомити парламентаріїв з чинними позиціями та підходами до розв'язання проблеми вкладів до Ощадбанку з боку держав — республік колишнього СРСР та установ, які є правонаступниками Ощадного банку СРСР.

«Трудова Україна» наголошує на тому, що розподілу активів і пасивів Державного банку СРСР не відбулося, тож зроблені за результатами запитів народних депутатів висновки сприятимуть здійсненню виваженої й вивіреної політики.

Роман КЛИМ.

«Супербабуся» осідлала літака

Вправи парашутистів, побачені 73-річною Ержбет Кері під час нещодавнього авіашоу в Будапешті, так вразили бабусю, що вона вирішила й собі осідлати літака. За допомогою однієї з комерційних телестанцій її мрія здійснилася. Кері прикріпили до крісла, а крісло — до крила Ан-2, і протягом 10 хвилин на висоті 100 метрів «супербабуся» літала над передмістям Будапешта.

Фото АП.

«Диво першого»

«Проходить певний строк — і треба щось міняти. Новітнє для батьків уже старе для сина. Так само в світі слів закономірні зміни. І що для нас нове, що ми цінуєм нині, Вчорашнім днем назве наступне покоління».

Ці рядки належать хорватському поетові Дінко Раніну. На жаль, широкий загал не дуже обізнаний з хорватською літературою та культурою. Але завдяки поетові Леонідові Талалаю ця нагода нарешті з'явилася. В двомовній поетичній збірці «Диво першого», презентація якої відбулася цього тижня в Національному художньому музеї України, вміщено кращі збірці хорватської поезії, створені протягом шести століть. Не маючи можливості укласти повну антологію, Леонід Талалай зупинився на періодах бароко, ренесансу та сучасній поезії.

До речі, один з найвизначніших поетичних творів Хорватії — «Осман» І. Гондулича — присвячено Хотинській битві, що відбулася на Україні. На жаль, у збірці представлено тільки уривки з нього. Джуро Відмарович (колишній посол Республіки Хорватія в Україні) також написав книгу віршів, присвячених нашій країні. Один з них увійшов до «Дива першого». Саме він написав і передмову до малої антології: «Дорогі українські друзі, книжка, яку ви тримаєте в руках, дасть вам можливість пізнати душу давнього слов'янського народу, чия історія бере свій початок на широких просторах України».

Наталя БАБЕНКО.

Папа Римський піде на футбол

Уперше в історії папства Папа Римський піде на футбольний матч, який відбудеться в неділю на олімпійському стадіоні в Римі. На полі зустрінуться національна збірна Італії та збірна іноземних гравців, відібраних з італійських команд першого дивізіону. За повідомленням Бі-бі-сі, візит Іоанна Павла II на стадіон приурочено до святкування ювілею Різдва Христового, який триває у Ватикані протягом усього нинішнього року. Цього тижня президент клубу «Лаціо» вручив Папі Римському фірмову футболку клубу з порядковим номером 80 та прізвищем Войтила на спині.

Міністр фінансів уміє робити гроші

Фінський міністр фінансів Саулі Нііністо виграв 14 тисяч 240 доларів у телевізійній грі «Хто хоче стати мільйонером». Він вдало відповів на запитання і про супермена, і про Александра Македонського, але удача відвернулася від нього на 11-му запитанні — про альбом «Кріданс Клеавоте Ревівел» 70-го року. Проте 14 тисяч доларів — це теж сума, і цілком задоволений перемогою міністр пообіцяв переказати всі гроші на благодійні цілі.

Гру «Хто хоче стати мільйонером» уперше було показано у Великій Британії 1998 року. Тепер її крутять у 26 країнах. На виробництво аналогічних програм видано 21 ліцензію, повідомляє агентство Рейтер. У Сполучених Штатах і Великій Британії цю гру дивляться 50 мільйонів глядачів щотижня. До речі, незабаром у ній матимуть змогу взяти участь і громадяни нашої країни.

Бетховена все життя труїли свинцем

Аналіз волосся Бетховена виявив уміст у них свинцю, що в сто з лишком разів перевищував норму. Такі результати дослідження вчених з американського Напервільського медичного інституту. Впродовж чотирьох років спеціалісти вивчали напівсиві пасма волосся композитора, зрізані відразу після його смерті в 1827 році.

Як заявив керівник дослідницької групи Вільям Велш, саме отруєння свинцем могло бути причиною хронічних хвороб Бетховена, від яких він марно намагався вилікуватися з 20-річного віку, постійно змінюючи лікарів. Зокрема, йдеться про болі у шлунку, а також про відому запальність і дратівливість великого композитора. За словами доктора Велша, це класичні симптоми інтоксикації свинцем. Можливо, саме отруєння й прискорило смерть генія — Бетховен помер у 57-річному віці.

У який спосіб композитор міг зазнавати впливу свинцю, незрозуміло. У віденських архівах того часу немає жодних згадок про те, щоб хтось іще звертався до лікарів з такими яскраво вираженими симптомами.

Бідна, але дуже лімузиниста

Бідна південноафриканська країна Малаві придбала армаду з 39 розкішних лімузинів, призначених для вищих урядовців. Вартість покупки оцінюють у 2,5 млн. доларів. Гроші було взято з пожертвувань дрібних донорських організацій, що їх не включили в держбюджет на 2000—2001 роки.

Тим часом економіка Малаві переживає кризу. Доходи в казну від ключової статті експорту — тютюну — значно скоротилися. Серед високих чинів, як стверджується, панують казнокрадство і хабарництво.

Із 11-мільйонного населення Малаві 10 млн. — селяни, які живуть за межею бідності, встановленою Світовим банком на позначці 1 долар на день.

Африканці побували в Америці на 180 років раніше, ніж Колумб

Стверджує це відомий в Малі історик і письменник Гаусу Діавара, який уже 20 років збирає докази того, що така подія справді мала місце, повідомляє ІТАР-ТАКС.

Свої дослідження він і група малійських істориків проводять, спираючись на оповіді гриотів — традиційних розповідачів Західної Африки, повідомлення яких щодо важливих подій минулого в основному історично цілком достовірні. Зокрема, із діда-прадіда вони розповідають про нечувану мандрівку африканських моряків із народу мандинго до Америки.

Як вважає Г. Діавара, цю інформацію підтверджують антропологічні, хімічні та археологічні дані: п'ять років тому під час дослідження предметів, які доставив Колумб до Іспанії на підтвердження того, що він справді відкрив Новий Світ, було встановлено, що деякі з них мали африканське походження. Тобто або американські індійці відвідували Африку у XIV сторіччі чи раніше, або мандинго бували в Америці.

Головна мета нинішніх досліджень — довести, що історія Африканського континенту розпочалася не з часів його колонізації, а має давніше коріння.

Хроніка. Факти. Події

■ Париж

Хто обікрав прем'єра Франції?

Представники прем'єр-міністра Франції Ліонеля Жоспена подали в суд на один з будапештських ресторанів, повідомляє НТБ.

Під час останнього візиту Жоспена до Угорщини він сам та інші члени французької делегації пообідали в ресторані і заплатили за допомогою кредитних карток. Повернувшись до Парижа, французи зі здивуванням виявили, що на їхніх рахунках не вистачає по кілька тисяч франків. Вони підозрюють, що працівники ресторану скористалися вельми поширеним у Східній Європі шахрайським прийомом — скопіювали магнітну смугу кредиток спеціальним апаратом. Завдяки цьому і було знято кошти з чужих банківських рахунків. Тепер власникам ресторану доведеться доводити свою невинність у суді.

■ Белград

ЦВК відкрив страшну таємницю

Центрвиборчком Югославії опублікував нові дані підрахунку голосів, поданих на президентських виборах. Вони підтверджують: Воїслав Коштуниця здобув перемогу вже в першому турі, набравши 50,24% голосів, а Слободан Мілошевич — лише трохи більш як 37%.

■ Мінськ

Три роки — за вухо

Учора Мінський суд мав оголосити рішення у справі дружини колишнього прем'єра Білорусі Михайла Чигиря. Юлію Чигир звинувачують у протиправних діях біля будинку суду 12 травня 2000 року. Тоді під час судового процесу над її чоловіком вона вкусила за вухо співробітника органів внутрішніх справ. Обвинувачення вимагає для підсудної 3-річного ув'язнення з випробним терміном у 2 роки. Коли верстався номер, вирок ще не було оголошено.

■ Вашингтон

Що спільного між Гором і Черномирдіним?

Адміністрація Клінтона відмовилася співпрацювати із Сенатом у розслідуванні законності переговорів у 1995 році між віце-президентом Альбертом Гором і тодішнім російським прем'єром Віктором Черномирдіним. На думку республіканців, Гор запропонував Росії уникнути санкцій з боку США в обмін на припинення поставок деяких видів зброї до Ірану. Сенат розглядатиме цю «оборудку» наступного тижня. Представник Білого дому заперечив причетність адміністрації до «таємної угоди», заявивши: сенатські слухання спрямовано проти Гора як кандидата в президенти від демократів.

■ Відень

Винен телефон

Австрійський міністр транспорту Міхаель Шмід добровільно звернувся до поліції після того, як його показали по телевізору з мобільним телефоном у руці за кермом автомобіля. Шмід привселюдно вибачився перед членами парламенту за свою поведінку, підкресливши, що він цілком підтримує закон про заборону використання мобільних телефонів за кермом. Він пояснив, що зазвичай їздить в автомобілі з водієм, проте того разу сам вів машину. Коли задзвонив телефон, Шмід автоматично взяв слухавку. Тепер міністрові загрожує штраф у розмірі... 20 доларів.

■ Бомбей

Наречена гарна руками

Наречена завжди чарівна, навіть якщо одна з головних прикрас — витіюватий розпис на долонях. Приблизно такі самі малюнки і на долонях її численних «колег». Річ у тім, що в шлюбній церемонії, яка відбулася в індійському місті Бомбей, брали участь відразу 250 пар. І що прикметно: ніхто не загубився й усі щасливі.

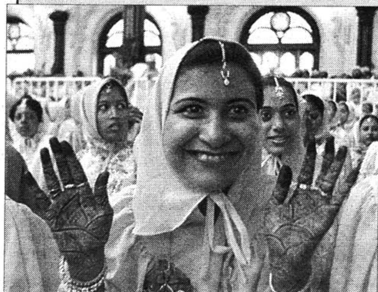

За повідомленнями кореспондентів «ГУ» та зарубіжних інформагентств.

Фото АП.

Україна латифундистів чи Україна вільних селян-власників?

Точка зору

Замість вступу

Цього літа я з моїми побратимами з Української народної партії «СОБОР» мав рідкісну нагоду пройти під вітрилами Дніпром і Чорним морем від Києва до Севастополя. І, звичайно, змагання зі штормами, браконьєрськими сітями й підступними мілинами не було нашою єдиною метою. На 1400-кілометровому шляху ми мали десятки зустрічей з людьми. Зустрічей і радісних, і, частіше, тривожних. Але навіть на тлі видовища порожніх розкрадених цехів колись відомих на весь світ гігантів промисловості особливим болем вразило побачене й почуте в невеликому селі Звонецькому на Дніпропетровщині, розташованому майже там, де колись кипів грізний поріг Ненаситець.

На імпровізовану зустріч зійшлося півсела. В очах у людей — неприхована безнадія. Адже ці з діда-прадіда селяни (вони й досі розмовляють чистою і соковитою українською мовою, що особливо гостро відчуваєш на тлі зросійщеного Дніпропетровська) щойно позбавили себе й дітей права на землю, «даровану» президентським указом. Загнані в безвихідь злиднями, не розуміючи до ладу, яка різниця між орендою землі й продажем права на землю, вони за копійки продали земельні сертифікати багатій комерційній структурі з колишньої «імперії» Павла Лазаренка. А коли нарешті усвідомили, що й до чого, коли побачили, що більш як половина навколишніх земель так і залишилися незораними, — було вже пізно. Скарги ошуканих до Києва поки що не дали жодного результату.

На жаль, Звонецьке на Дніпрі — не виняток. Такі випадки мають місце в усіх регіонах України. На сьогодні в Київській області скуплено за безцінь (по 100 гривень за сертифікат давали просто на базарах) більш як 3 тис. га землі, в Миколаївській області —майже 10 тис. га, Дніпропетровській області — 18 тис. га, Одеській — 8 тис. га... Ці цифри, очевидно, є дуже неповними, а точної статистики селянських втрат не знає, мабуть, ніхто.

З чого все почималося

10 листопада 1994 року новообраний Президент Л. Кучма видав один із своїх перших «реформаторських» указів «Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва». Йшлося про розпаювання землі, а пункт 3 указу проголошував: «Право на земельну частку (пай) може бути об'єктом купівлі-продажу, дарування, міни, успадкування, застави». Не знаю, чи був то похмурий жарт тодішнього глави президентської адміністрації Д. Табачника, чи просто випадковий збіг обставин, але зареєстровано указ було в канцелярії під промовистим номером 666... Бо, як згодом з'ясувалося, указ не так «дарував» землю селянам, як давав спритникам майже необмежене право цих селян ошукувати.

Указ №666 суперечив чинним і тоді, й досі Земельному та Цивільному кодексам. Це чудово усвідомлювали і його автори, бо пунктом 6 указу давалося доручення Кабінетові Міністрів подати Верховній Раді проекти змін і доповнень до вказаних документів. Термін доручення встановлювали до 15 березня 1995 року. Проте ні тоді, ні пізніше відповідні поправки до законів так і не було ухвалено. Смію припустити сьогодні, що це робилося зовсім не випадково.

Протягом п'яти років земельної реформи в Україні земельні сертифікати отримали 6,3 мільйона громадян. Проте в натурі свої земельні паї отримали лише 325 тисяч — трохи більш як 5% потенційних власників. Інші залишилися наразі зі своїм «правом мати право». Запам'ятаймо ці дві цифри — з них багато що надалі стане зрозумілим.

Бо саме на тлі цієї шаленої диспропорції на арену вийшов закладений у п.3 указу №666 суто український винахід: продаж права на землю. Не самої землі (саме нею торгують у цивілізованих країнах під ретельним контролем держави), а ще нереалізованого права. Безумовно, це дуже зручно, адже в умовах нашого дикого ринку й контролювати нічого не треба. Бо як проконтролюєш рух землі, ще не виділеної в натурі?

До весни цього року сигналів про масові зловживання правом торгувати земельними сертифікатами майже не було. Адже діяв ще й указ Президента №332 від 21 квітня 1998 року «Про захист прав власників земельних часток (паїв)», згідно з яким перевага в придбанні права на землю надавалася членам колективних сільськогосподарських підприємств, а також селянським фермерським господарствам. Були й самі КСП, в конторах яких здебільшого й зберігалися сертифікати.

Проте на виконання чергового «реформаторського» указу губернатори взимку успішно відрапортували про розпуск КСП. Сертифікати при цьому опинилися на руках у селян. Механізму забезпечення пріоритетного права придбання цих сертифікатів бодай тими-таки фермерами ніхто й не подумав створити.

Натомість на арену вийшли потенційні латифундисти та їхні агенти, які пропонують сьогодні літній селянці на базарі 100 гривень за її незрозумілого призначення й сили папірець. За сьогоднішніх реалій це — «пропозиція, від якої неможливо відмовитися». Доведені до злиднів люди легко продають і свій голос на виборах, і свою потенційну, але поки що таку невідчутну на дотик власність.

Зрозуміло, що саме потенційним латифундистам насамперед вигідна правова неврегульованість навколо землі. Адже значно простіше сьогодні скупити (чи видурити) сертифікати в затурканих і змучених злиднями мешканців якогось чергового Звонецького, а потім за хабар оформити в місцевої влади розкішну й компактну латифундію. І тоді вартість сертифіката, купленого за 100 гривень, зросте в тисячі разів. Невипадково землю сьогодні скуповують передусім поблизу великих міст. Не для того, щоб успішно розпочати на ній сільськогосподарське виробництво, а щоб почекати, поки ціна на неї зросте до загальносвітових стандартів.

Розуміють потенційні латифундисти й те, що свій пай, виділений у натурі, жодна бабуся, навіть тяжко бідуючи, за 100 гривень уже не продасть. Отже, треба провернути всю операцію, поки в натурі землю одержали лише 5% від загального числа власників сертифікатів.

І тут наші «ліві», блокуючи ухвалення нового Земельного кодексу, роблять ведмежу послугу селянам, бо саме в умовах сьогоднішнього правового вакууму ці селяни практично беззахисні, а в потенційних латифундистів розв'язані руки.

А що каже закон?

Законом вищої сили в Україні досі залишається Конституція 1996 року, стаття 14 якої проголошує: «Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. Право власності на землю гарантується. Це право набувається і реалізується громадянами, юридичними особами та державою виключно відповідно до закону».

Тим часом єдиним законом, який регулює вказані питання, досі залишається той-таки Земельний кодекс. У ньому про купівлю-продаж, міну й дарування земельних сертифікатів немає жодного слова.

То чи мав право Президент України видати в листопаді 1994 року указ №666? Справді, чинна тоді Конституція надавала йому право видавати укази з питань економічної реформи, неврегульованих законодавством. Проте, вводячи процедуру паювання землі й можливість купівлі-продажу земельних сертифікатів, Президент мав узгодити їх з процедурами, вже врегульованими Земельним кодексом. Скажімо, у статті 5 кодексу зазначено: «У разі продажу власником своєї земельної частки переважне право на її купівлю мають співвласники». Контроль за цим покладено на місцеві ради та органи Держкомзему. А реальних механізмів забезпечення такого права ні указ №666, ні жоден інший акт глави держави не створює. Не створено й жодних механізмів виконання вже згадуваного президентського указу №332 від 1998 року, виданого в розвиток згаданого положення Земельного кодексу. Приклади таких правових колізій можна продовжувати.

Звідси неважко зробити головний висновок: є всі підстави вважати купівлю-продаж, міну й дарування паїв, що здійснювалися відповідно до указу №666 від 1994 року, такими, що не відповідають вимогам закону.

А відтак всі угоди, укладені відповідно до цього указу, підпадають під дію статей 48 і 49 Цивільного кодексу. А ці статті проголошують: недійсною є та угода, що не відповідає вимогам закону; за недійсною угодою кожна із сторін зобов'язана повернути другій стороні все одержане за угодою, а за неможливості повернути одержане в натурі — відшкодувати його вартість у грошах.

Це суто юридична оцінка ситуації, яка виникла сьогодні з продажем права на землю. Але є й морально-політична оцінка. Йдеться про те, що десятки тисяч (може, вже й сотні тисяч) громадян виявилися позбавленими гарантованого Конституцією права власності на землю.

Цю політичну оцінку було дано в резолюції Центральної ради УНП «СОБОР», ухваленій 28 серпня цього року. У ній йдеться: «Партія вважає надзвичайно серйозною проблемою численні порушення, масове ошуканство людей в ході проведення земельної реформи. Ми вимагаємо від органів влади всіх рівнів захистити права селян, які втратили свій земельний пай через брак належної правової освіти та юридичної допомоги. Ми вважаємо, що держава, розпочавши земельну реформу в умовах тотальної правової безграмотності населення й не провівши належної роз'яснювальної роботи, несе цілковиту відповідальність перед тими, хто не зміг реалізувати своє законне право на володіння землею».

Як захистити селянина?

У відповідь на численні звернення виборців-селян я вніс проект закону України «Про угоди щодо земельної частки (паю)». Його було розроблено робочою групою в складі науковців Інституту відкритої політики, юристів, фахівців із земельного права.

Цей проект закону визначає: «Угоди, пов'язані із набуттям та реалізацією прав громадян та юридичних осіб на земельні частки (паї), крім спадкування (правонаступництва), є недійсними, якщо інше не визначено законом. До таких угод застосовуються наслідки, передбачені цивільним законодавством України».

Отже, ухвалення такого закону дасть змогу поновити права ошуканих, зупинити вакханалію скупівлі сертифікатів, що загрожує сьогодні нашому селу новим соціальним вибухом.

Проте, звичайно, ухвалення такого закону не знімає головного питання — про ухвалення нової редакції Земельного кодексу, яка відповідала б новим ринковим реаліям.

Маю наголосити: і я сам, і очолювана мною УНП «СОБОР» є переконаними прихильниками інституту приватної власності на землю. Наведу один лише аргумент, підтверджений величезним загальносвітовим досвідом: без перетворення землі на товар неможливо налагодити ефективного механізму кредитування сільськогосподарського виробництва, а, отже, неможливо добитися ефективного використання земель, зростання обсягу виробництва сільськогосподарської продукції.

Та й, зрештою, приватна власність на землю (хто б не намагався доводити протилежне) упродовж декількох століть була святим поняттям для українського селянина. То в Росії дожила до XX століття середньовічна «община», з якою намагався боротися прем'єр Столипін, і яку відродив під час колективізації (хоча й у значно потворніших формах) Сталін. Натомість українська громада не мала нічого спільного з круговою порукою та спільним землеволодінням «общини» й виконувала в українському селі самоврядні функції територіальної громади. А бажання селянина закріпити свою власність на землю описано чи не в половині творів класичної української прози.

Саме на основі приватної власності виникла й успішно розвивалася українська дореволюційна кооперація, феномен якої досі сповна не проаналізовано й не осмислено. А тим часом вже в добу визвольних змагань Україну було буквально вкрито мережею кооперативних організацій: споживчих (об'єднаних у «Дніпросоюз»), кредитових («Українбанк»), сільськогосподарських («Централ»). До становлення української кооперації безпосередньо були причетні П. Чубинський, Г. Галаган, М. Туган-Барановський, Б. Мартос, десятки інших провідних діячів тодішнього українського руху.

Саме та українська кооперація, яка об'єднувала ефективних і свідомих приватних власників, підтримувала до 1917 року українську культуру й літературу (царат, як відомо, коштів на видання українських книжок не давав, але вони виходили). Саме кооперація часто залишалася єдиною дієвою інституцією в заметілі громадянської війни, забезпечувала життя в селах, містечках і містах під час калейдоскопічних змін влади. Тому не випадково цю кооперацію було ретельно розгромлено тоталітарною владою на початку 20-х, бо наступала доба, яка не терпіла ініціативи й самоврядності.

Я свідомо зробив цей відступ, щоб спростувати закиди тих, хто сьогодні каже: приватна власність на землю —неодмінно злиденне існування безлічі малих дрібнотоварних виробництв. Ні, приватна власність —це насамперед розкриття ініціативи українського селянина, реалізація його вікової мрії про власну землю.

Але водночас я переконаний: **земля — вельми специфічний товар, рух якого можливий тільки під суворим контролем держави**. Разом із тим я —категоричний супротивник перетворення України на державу купки надбагатих латифундистів. Це не принесе добробуту ані державі в цілому, ані людям зокрема. Латифундизм породжував безліч соціальних проблем, але ніде не створив ефективної й розвиненої сільськогосподарської інфраструктури, передусім соціальної. Як наслідок, навіть у класичних латиноамериканських формах він уже відійшов у минуле внаслідок численних земельних реформ.

Натомість ми сьогодні маємо, на жаль, передумови для відродження на наших теренах феномена латиноамериканського латифундизму XIX століття з його разючими соціальними контрастами. Маємо вже й приватні «заповідники» на десятки тисяч гектарів. Цікавим раджу ознайомитися з приголомшливою статтею Надії Бойченко в «Зеркале недели» за 16—22 вересня про приватизований І. Бакаєм історичний козацький Трахтемирів. Про той Трахтемирів, який Кабінет Міністрів оголосив 1994 року державним заповідником і який сьогодні вже обнесено колючим дротом, щоб ніхто не міг зашкодити мисливським утіхам «хазяїна»...

На жаль, усе викладене в цій статті — правда. Можу послатися на власні відвідини заповідної козацької столиці рік тому. Проте мої депутатські звернення до вищих посадових осіб держави про неможливість передавання державного заповідника в руки приватній, нехай і дуже багатій, особі, залишилися без відповіді.

Тому моя мета, коли я вносив проект закону «Про угоди щодо земельної частки (паю)», полягала в тому, щоб створити передумови для виникнення в Україні цивілізованого інституту народної приватної власності на землю, щоб не допустити перетворення держави на конгломерат велетенських латифундій з украпленнями злиденних сіл, де панують злидні й безнадія, а отже —пияцтво.

Аргументи «за» і «проти»

Безумовно, викладені тут думки зустрінуть опонентів і «зліва», і «справа». Перші доводитимуть, що єдиним вирішенням питання має стати заборона приватної власності на землю (й тоді проблема торгівлі сертифікатами відпадає сама собою). Другі казатимуть, що нехай сьогодні селянин продасть сертифікат навіть за пляшку горілки — це однак сприятиме довгоочікуваному перетворенню землі на товар.

Я не сперечатимуся тут з «лівими». Мені це вже доводилося робити, в тому числі й на сторінках «Сільських вістей». А ось з «правими» наважуся на коротку полеміку.

Мені здається, що бідою наших «кабінетних» економістів є некритичне сприйняття, на рівні догм, деяких положень західної економічної думки, які на самому «ринковому Заході» не побутують у чистому вигляді вже років принаймні сорок. Перетворення землі на товар не є для мене (на відміну від декого з моїх колег-депутатів) самоціллю. Для мене це єдиний спосіб зробити сільське господарство України ефективним, а відтак життя людей — вільним і заможним.

До того ж, використовуючи математичну термінологію, приватна власність на землю є для цього умовою необхідною, але недостатньою. Без регулюючої й контрольної функції держави, пішовши шляхом купівлі не дорогої землі, а дешевого права на землю, ми неодмінно отримаємо Україну латифундій з перспективою неодмінного соціального вибуху, страшного й нещадного.

На жаль, не всі в «реформаторському» таборі усвідомлюють сьогодні глибину цієї проблеми. Ці хитання відбиваються й на позиції Президента Л. Кучми. Сьогодні йому, очевидно, доповіли про мою законодавчу ініціативу у Верховній Раді. І він дає доручення владним інстанціям «розібратися» «у зв'язку з виявленням фактів скуповування земельних часток (паїв) у селян на умовах, що призводять до порушення їхніх конституційних прав і гарантій щодо власності на землю і не відповідають їхнім довгостроковим економічним та соціальним інтересам» («Молодь України», 22 вересня 2000 року). Здавалося б, можна тільки порадіти, але буквально тут-таки до президентського кабінету проривається хтось із «суперреформаторів», і глава держави доручає лібералізувати ситуацію з обігом земельних сертифікатів.

Втім, на жаль, такі хитання мають місце не тільки в ситуації з землею.

Замість післямови

Внесений мною проект закону «Про угоди щодо земельної частки (паю)» Верховна Рада ухвалила в першому читанні. «За» — 229 голосів, «проти» — лише 6, «утримався» — 1. Головною формою незгоди була неучасть у голосуванні. Так вчинили 179 депутатів з 415 присутніх у залі. Підтримали (цілком або переважно) цей законопроект «справа» — «Соборність», НРУ, УНР, «Батьківщина», «Відродження регіонів»; «зліва» — КПУ і Соцпартія. Натомість майже одностайно не підтримали — фракції «зелених», НДП, «Яблуко», «Реформи-конгрес», група «Трудова Україна». Голоси в СДПУ(о) й «Солідарності» розділилися.

Таким чином, у цьому голосуванні парламент керувався не поділом на «більшість» та «меншість», а уявленням кожного з депутатів, чи фракції в цілому, про майбутні сценарії розвитку України.

Отже, зроблено першу спробу перешкодити перетворенню України на державу злиденних селян і ситих латифундистів. Але чи стане Україна державою заможних і вільних селян-власників? Питання — відкрите.

Анатолій МАТВІЄНКО,
народний депутат України,
голова Української народної партії «СОБОР».

Приватна власність на землю була святим поняттям для українського селянина

Хочуть господарювати самі

Селяни села Бобруйки прагнуть самі наводити лад у своєму житті, об'єднавшись навколо сільської ради. Щоб створити сільську раду, вирішили провести місцевий референдум. З дотриманням чинного законодавства такий референдум призначено на 22 жовтня. Голосування відбудеться в приміщенні Бобруйківського сільського клубу.

Утворено дільничну і сільську виборчі комісії з проведення місцевого референдуму, затверджено їх склад.

До бюлетеня включено одне питання «Чи вважаєте ви за необхідність створення сільської ради в селі Бобруйки з відокремленням від Булахівської сільської ради?»

І хоч деяким керівникам Козелецького району не до душі така селянська демократія, але саме її, демократію, вчимося поважати всі.

Анатолій КАРАСЬ.

УНР пропонує розібратися зі станом інформаційної безпеки України

Депутати фракції Українського народного руху Юрій Костенко та Віталій Шевченко виступили з ініціативою проведення парламентських слухань щодо стану інформаційної безпеки України, проблем інформаційної діяльності та свободи слова.

На думку Юрія Костенка, «необхідність таких слухань зумовлена довготривалою відсутністю цілеспрямованої державної політики в напрямі формування національного інформаційного простору та невтішним станом зі свободою слова в Україні». Голова фракції УНР вважає, що інформаційна ситуація практично вийшла з-під будь-якого контролю держави, свідченням чого є постійні брутальні нападки ЗМІ на діяльність уряду Ющенка. Необхідність проведення слухань, за словами Ю. Костенка, зумовлена також свого роду інформаційною агресією, яка ведеться з боку інших держав. «У низці цих проблем важливе місце займають події, пов'язані із зникненням журналіста Георгія Гонгадзе. Тому ситуація вимагає детального розгляду стану інформаційної політики та інформаційної безпеки в країні, а також підготовки пропозицій щодо законодавчого забезпечення формування української національної інформаційної політики», — вважає Ю. Костенко.

До участі в слуханнях пропоновано запросити представників уряду, органів виконавчої влади, правоохоронних органів, Ради національної безпеки та оборони України, а також, звичайно, засобів масової інформації та Національної спілки журналістів. Слухання пропонується провести 5 грудня цього року.

У номер

«Нове суспільство» на міжфракційній основі

У Верховній Раді створено депутатське об'єднання «Нове суспільство», засноване на міжфракційній основі. Поки що до його складу увійшло 9 народних депутатів, представників різних фракцій та груп — Олександр Чубатенко, Геннадій Балашов, Борис Беспалий, Артур Білоус, Сергій Подгорний, Олег Поліщук, Юрій Сахно, Олег Тягнибок, Ігор Юхновський. Новоутворена депутатська група має намір: «звернути увагу прогресивної частини суспільства на необхідність переходу до випереджаючого розвитку України; виробити єдине бачення нової постіндустріальної економіки; розробити концепцію руху України до нового суспільства, конкретні механізми втілення цього бачення в закони України; стати на захист інтелекту та новітніх технологій».

Просити чи усувати з поста...

Новостворений громадський комітет захисту газети «Сільські вісті» закликав усі політичні партії, ЗМІ, громадські організації «підняти голос протесту проти незаконної заборони «Сільських вістей», а міжнародну громадськість, парламенти, посольства і місії в Україні — «звернути якнайсерйознішу увагу на порушення правлячим режимом фундаментальних прав людини, серед яких право на свободу слова є справжнім змістом демократії...».

До громадського комітету увійшли представники парламентських фракцій соціалістів, комуністів, УНР, «Батьківщини», «Солідарності» та позафракційні депутати, зокрема, Борис Олійник, Костянтин Ситник, Олександр Мороз, Григорій Омельченко, Василь Червоній, Сергій Головатий. Окрім того — керівні особи національних спілок журналістів та письменників, глава партії українських консерваторів-республіканців Степан Хмара, президент центру «Свобода слова» Роман Кухарук та інші.

На прес-конференції в кулуарах парламенту члени громкомітету звернули увагу на справжні причини закриття газети, яка, на їхню думку, не виходить «через заборону друкувати і продавати папір редакції, дану за діючим в Україні телефонним правом», а «на місцях органи влади згортають її передплату».

З виступів активістів захисту газети створилося враження, що усі вони одностайні в оцінці нинішнього стану свободи слова в Україні й у визначенні справжніх причин невиходу «СВ». А ось наміри щодо подальших кроків у відстоюванні газети, яка захищає селян, у членів громадського комітету збігаються не в усьому. Костянтин Ситник вважає за доцільне залагодити ситуацію довкола «СВ» на зустрічі безпосередньо з Президентом Леонідом Кучмою. Григорій Омельченко заявив, що «просити немає в кого», він налаштований боротися не з наслідками придушення свободи слова в Україні (припиненням виходу «Сільських вістей» та низки інших українських газет), а з першопричиною, чому й домагається у складі громкомітету усунення Леоніда Кучми з поста глави держави в порядку імпічменту.

■ Фотофакт

На власноруч зібраному велосипеді композитор та рок-музикант зі Смоленщини Геннадій Чернецов побував у Європі, США, Австралії і нарешті дістався Києва. У 1990 році він співав тут для голодуючих студентів, а нині біля пам'ятника Паніковському виступив перед шахтарським пікетом.

Фото Володимира САМОХОЦЬКОГО (ДІНАУ).

Оголошення

Газета лікує від самотності

Клуб «Доля»

Минулого тижня ми оголосили про відкриття клубу «Доля». І уже надійшли перші листи від вас. Вони підтвердили: людям потрібні... люди, щоб дарувати одне одному тепло, доброту, турботу.

У нас — не якийсь там банальний клуб знайомств, де публікують оголошення на кшталт «Шукаю супутника життя». Ми покладатимемося на психологів та юристів. Саме вони допоможуть розібратися у складних проблемах людської сумісності, поєднати одиноких.

Психологи стверджують, що в газеті прихована надзвичайна єднальна сила. Індивідуальне читання — хай це схоже на парадокс — усе одно колективне. Щодня читаючи улюблену газету, люди шукають відгук на свої емоції, думки, проблеми. Клуб «Доля» виник не на порожньому місці, а завдяки читацькій пошті, отже, на цілком реальній основі.

Нагадаємо, що потрібно для вступу до клубу. По-перше, написати коротко (!) найцікавіші й найсуттєвіші подробиці про себе. По-друге, додати до листа копію квитанції про річну передплату «Голосу України» на 2001 рік. По-третє, зробити на конверті позначку «Клуб «Доля» і надіслати листа до редакції. По-четверте, чекати! Щасти вам!

Мал. Віктора ПОПОВА.

Народний календар

Дикі гуси відлітають — бабине літо забирають

22 жовтня — Якова. Зима стає на ноги. Після Якова тепла ніякого, бо вже й осінь заплакала.

23 жовтня — Євлампія. Куди дивляться ріжки місяця, звідти й вітер буде.

28 жовтня — Євфимії-«болотихи». Розкисли дороги — застрягли в Євфимки ноги.

Прикмети жовтня

- Ворони вмостилися на нижніх гілках дерев — бути негоді й вітру.
- Листя падає на землю долілиць — на врожай.
- Лушпиння на цибулі тонке — зима буде тепла, а грубе і з «застібками» — холодна.
- Пізній гриб — пізній сніг.

А ще був випадок

«Шпильки» та «шпильки»

Це був один зі святкових вихідних, які так галасливо відзначає київська молодь. Точніше, ніч. Ми поверталися останнім поїздом метро з дядькового ювілею. Наш «осередок суспільства» їхав у пречудовому настрої і в повному складі. Чому підкреслюю це? Бо в кожного з нас абсолютно різне ставлення до персонажу, який випірнув з метро разом з нами.

Мати, наприклад, його просто обожнює, а батько, навпаки, будь-яку появу в нашому телевізорі моментально припиняє. А ми з сестрою перебуваємо чітко на перехресті цих двох полярних думок. До дому — лише п'ять хвилин, але завдяки випадковій «зоряній» компанії дорога запам'яталася.

З нами йшла справжня «звізда» — Андрій Данилко у своєму фірмовому образі провідниці Вєрки Сердючки, так би мовити, у повному бойовому спорядженні. Вєра поверталася з концерту, точніше — шкандибала на восьмисантиметрових «шпильках», клянучи автора таких знарядь катування. Потім трохи поскаржилася на «важке» життя провідниці на сцені. А ми — вдячна публіка — реготали над кожним жартом. Окрім батька. Мабуть, за це він одразу отримав порцію «шпильок» від героїні й на свою адресу.

Хотілося б процитувати Вєру, але так смішно, на жаль, не вийде.

Олександра ФЕОФАНІНА.

Київ.

ВІД РЕДАКЦІЇ. ***Мабуть, і «шпильки» не кумедні без «повного бойового спорядження». Вся «сіль» — у ньому, а не в самому майстрі розмовного жанру...***

Тези і антитези

- Хто рано встає, той сидить у громадському транспорті.
- Хочеш стати безсмертним — дбай про безсмертя народу.
- Склеротик: «Аби не склероз, я постійно думав би про народ».
- Щоб керувати країною дурнів, треба бути хоча б придуркуватим.
- Маючи манію величності, я чхав на твою манію переслідування.
- Найбільше вільних місць — для подвигу.

Володимир ГОЛОБОРОДЬКО.

Біль у спині — це кара

Антистарість

Поки м'язи людини «новенькі», сильні, вони легко підтримують хребет у всій його стрункості. Але з роками у нерівній боротьбі з гравітацією м'язи слабшають. І вірними помічниками їх передчасного старіння стає пасивність, невміння розслаблятися, зайва вага та надто дбайливе ставлення до себе.

Перевірте себе: розпряміть плечі і подивіться на себе в дзеркало (водночас не випускаючи з рук «Голосу України»). Спина відгукнулася болем? Як довго зможете протриматися стрункім без бажання повернутися до затишної і звичної сутулості? Це сигнал! Вам треба терміново зміцнювати ослаблі м'язи. Біль у спині — це кара людині за її зневажливе ставлення до привілею ходити вертикально.

Що допоможе? Спеціальні вправи. Плюс постійний контроль за тим, щоб «бути на висоті»: спина пряма, живіт підтягнутий, плечі розведені й голова трохи піднята.

До речі, ви любите сидіти нога на ногу? Під колінами проходять дві великі артерії, і, кладучи ногу на ногу, ви порушуєте кровообіг. Це погана звичка зі шкідливими наслідками.

«Просили батько й мати...»

Вечорниці — дівчатам, весілля — молодятам, а батькам — знову одружуватися?

Жовтень має багато імен: «зазимник», «грязень», «хмурень». Є ще одне, мабуть, найвлучніше — «весільник». Споконвіку лише після закінчення жнив селянин міг дозволити собі перепочити й... одружитися. Нині практично за тиждень молодята встигають усе: і засватати, і зареєструвати шлюб, і за столом відсвяткувати (а іноді, не доведи Господи, і розбігтися). Дрібно живемо, нехтуємо давні «відпрацьовані» традиції — коли з-за весільного столу тиждень гості не виходили. Але все по черзі. В Україні законному шлюбові передували кілька обрядових церемоній: оглядини, сватання, змовини, заручини, і лише після цього запрошували гостей, випікали коровай і гуляли весілля.

А для тих, хто ще тільки думав про пошуки друга до душі, жовтень розпочинав сезон вечорниць. Перші сходки обов'язково завершувалися загальною вечерею і масовими забавами.

У жовтні віддавали шану ще одній традиції. Багатодітних батьків, які вже «відстрілялися» — одружили останнє дитятко, — вдячні нащадки «вели під вінець». Справляли справжнє «весілля для батьків» з короваєм і віночками. Нині ця традиція майже зникла, втім, як і великі сім'ї.

Юлія ПОТАПЕНКО.

Абзац з листа

...Пишуть ваші читачі. Чоловік мій — учасник Великої Вітчизняної війни, тож «Голос України» ми завжди передплачували за пільговою ціною. Любимо читати усією родиною з першої до останньої сторінки. Останнім часом дуже підскочили ціни: спочатку на продукти, тепер і на «Голос України». Тому на наступний рік передплатимо спочатку лише на півроку, а не на рік, як зазвичай. Газета дуже цікава. Спасибі вам за неї.

Катерина КОРЯЧИНА.

Дніпропетровськ.

Астрологічний прогноз на 23 — 29 жовтня

Тиждень сповнений ілюзій і нездійсненних бажань. Використайте його для переосмислення своєї системи цінностей.

ОВЕН. Поїздки, контакти можуть бути відкладені. Можливі непередбачувані витрати, труднощі в навчанні. Тиждень сприятливий для відновлення стосунків з родичами, контактів з іноземцями.

ТЕЛЕЦЬ. Стосунки з партнерами можуть ускладнитися через те, що ви в даний момент не зовсім чітко уявляєте свою мету і перспективи. Обачно ставтеся до обіцянок допомогти і підтримати.

БЛИЗНЯТА. Можете заплутатись у стосунках з колегами і в повсякденних, рутинних обов'язках. Не варто зловживати ліками, алкоголем та наркотичними засобами. Партнери можуть не виконати обіцяного.

РАК. Матимете багато турбот через дітей, але не поспішайте з ними сваритися. Не дозволяйте собі нити й скаржитися на долю або спекулювати почуттям провини. Не забувайте про профілактику: не завадить дієта та фізичні вправи.

ЛЕВ. У родині може виникнути конфлікт, який у ваших силах відвернути, якщо вчасно втрутитеся. Не потурайте своїм слабкостям. Краще зробіть подарунок дітям або коханому — це допоможе змінити стосунки.

ДІВА. Не з'ясовуйте стосунків з начальством, почекайте більш сприятливого часу. Вас затягує в хаос повсякденних справ і обов'язків. Візьміть на себе тягар відповідальності за дім і сім'ю.

ТЕРЕЗИ. Ви схильні до необдуманих витрат на коханого та дітей. Прагнутимете контролювати своє оточення. Будьте спостережливі: матимете шанс використати інформацію з користю для себе.

СКОРПІОН. Жодних операцій з нерухомістю та предметами домашнього вжитку. Проблемою може стати вода і хімічні речовини у вашому домі. Наприкінці тижня завдяки жінці зможете вдало вкласти свої гроші.

СТРІЛЕЦЬ. Можете опинитися в самотності, яка викличе жалість до себе, внутрішні тривоги, спроби приховати проблеми, а не розв'язувати їх. Не обіцяйте багато. Докорінно змініть свій імідж.

КОЗЕРІГ. Будьте економні: бажання напустити туману може призвести до серйозних фінансових ускладнень. Краще приділіть увагу своїм обов'язкам і здоров'ю, не зловживайте ліками й алкоголем.

ВОДОЛІЙ. Не з'ясовуйте стосунків з начальством. Якщо вимагатимете чогось надзвичайного від своїх дітей або коханого, то розчаруєтесь. Знайдіть час для друзів.

РИБИ. Цей тиждень не сприятливий для колективних справ: інтриги і плітки можуть зашкодити вашій репутації. Предмети для дому та нерухомість краще не купувати.

Редактор номера Леонід БРОВЧЕНКО.
Редколегія: Олександр БІЛИК, Леонід БРОВЧЕНКО, Анатолій ГОРЛОВ, Віталій ЖЕЖЕРА, Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ, Світлана ПИСАРЕНКО, Анатолій СОЛОНСЬКИЙ, Віталій СУДДЯ.
Головний редактор Сергій ПРАВДЕНКО.

- За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
- Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
- За точність викладених фактів відповідальність несе автор.
- Рукописів не повертаємо.
- Листування з читачами — тільки на сторінках газети.
- При використанні наших публікацій посилання на «Голос України» обов'язкове.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КВ № 1 від 26.05.1994 р.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Загальний тираж 179041.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 03047, Київ-47, проспект Перемоги, 50
Зам. 0311192.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Голос України
Газета виходить з 1 січня 1991 року.
Адреса ВР України: 01008, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5.
Адреса редакції: 03047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.
☎ ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 446-91-37, 441-89-34, 441-89-44; телефакс — 449-85-62.
E-mail: sekret@golos.relc.com

Засновник і видавець — Верховна Рада України